

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Andrea Kobzová

Uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Prof. JUDr. Monika Pauknerová, CSc. DSc.

Katedra: Mezinárodního práva soukromého a práva mezinárodního obchodu

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 26.01.2019

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 141198 znaků včetně mezer.

Andrea Kobzová

V Praze dne 26.01.2019

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům za jejich podporu a trpělivost při psaní této práce. Dále bych chtěla poděkovat paní Prof. JUDr. Monice Pauknerové, CSc. DSc. za její konzultace, rady, věcné poznámky a odbornou pomoc při psaní této práce.

Obsah

Úvod.....	6
1. Rozhodčí řízení	7
1.1 Charakteristické znaky rozhodčího řízení	7
1.2 Mezinárodní prvek	7
1.3 Koncepce rozhodčího řízení.....	8
1.4 Základní prameny upravující rozhodčí řízení	9
1.5 Arbitrabilita	9
2. Rozhodčí nález	13
2.1 Nezbytné předpoklady pro vydání rozhodčího nálezu (existence rozhodčí smlouvy).....	13
2.2 Proces vydání rozhodčího nálezu (rozhodčí řízení)	15
2.3 Náležitosti rozhodčího nálezu	17
2.4 Druhy rozhodčích nálezů	18
2.5 Zrušení rozhodčího nálezu dle ZRŘ a dle Evropské úmluvy.....	19
2.6 Uznání zrušeného rozhodčího nálezu.....	22
2.7 Vymezení cizího rozhodčího nálezu	23
3. Nejdůležitější prameny v oblasti cizích rozhodčích nálezů	25
3.1 Newyorská Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů.....	25
3.2 Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži.....	26
3.3 Zákon o rozhodčím řízení	26
3.4 Zákon o mezinárodním právu soukromém.....	27
4. Uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů.....	29
4.3 Odepření uznání a výkonu dle ZMPS	31
4.4 Odepření uznání a výkonu dle Newyorské úmluvy	33
4.4.1 čl. V odst. 1 písm. a) Newyorské úmluvy	34
4.4.2 čl. V odst. 1 písm. b) Newyorské úmluvy	35
4.4.3 čl. V odst. 1 písm. c) Newyorské úmluvy	36
4.4.4 čl. V odst. 1 písm. d) Newyorské úmluvy	37
4.4.5 čl. V odst. 1 písm. e) Newyorské úmluvy	38
4.4.6 čl. V odst. 2 písm. a) Newyorské úmluvy	38
4.4.7 čl. V odst. 2 písm. b) Newyorské úmluvy	39
4.5 Uznání a výkon na území České republiky.....	42
4.5.1 Vykonatelnost cizích rozhodčích nálezů v soudním řízení.....	42
4.5.2 Vykonatelnost cizích rozhodčích nálezů v exekučním řízení	43
4.6 Aktuální problematika rozhodovací praxe tuzemských soudů.....	44
4.7 Uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů na území Švýcarska.....	49

4.7.1 Obecné zásady	50
4.7.2 Rozhodčí řízení	51
4.7.3 Rozhodčí nález	51
4.7.4 Náklady	52
4.7.5 Odvolání	52
4.7.6 Uznání a výkon	53
4.7.7 Judikatura	53
Závěr	55
Seznam použitých zdrojů	58
1. Seznam použité literatury	58
2. Seznam použitých internetových zdrojů	59
3. Seznam použitých právních předpisů	60
4. Seznam použité judikatury	60
5. Seznam ostatních zdrojů	61

Úvod

Rozhodčí řízení, stejně jako soudní řízení, zaujímá své postavení ve světle právních vztahů. V současné době je velice žádaným prostředkem řešení sporů. Svou povahou se liší od soudního řízení, avšak výsledek rozhodčího řízení, rozhodčí nález, má své pevné postavení mezi soudními rozhodnutími. Aby se však rozhodčí nález stal rovnocenným soudnímu rozhodnutí, musí splňovat určité zákonem stanovené náležitosti. Výhodou rozhodčích nálezů je rychlost procesu vydání a relativně snadné uznání a výkon.

Cílem této diplomové práce je přiblížit proces uznávání a výkonu cizích rozhodčích nálezů v jednotlivých režimech, zejména v režimu Newyorské úmluvy, exekučního řádu a zákona o mezinárodním právu soukromém. V rámci charakteristických znaků se zaměřím na porovnání se švýcarskou právní úpravou, zmíním významné judikáty a základní prvky švýcarského rozhodčího řízení. Švýcarské právo jsem si vybrala z důvodu neutrality švýcarského území, které je z tohoto důvodu v obchodních vztazích vyhledávanou destinací pro řešení sporů v rozhodčím řízení. V oblasti exekucí se budu zabývat cizím rozhodčím nálezem jako exekučním titulem, k čemuž je v současné době nová judikatura, která mění svůj postoj k dosavadnímu uznávání cizích rozhodčích nálezů. Zároveň je nutné zmínit i instituty jako je odložení výkonu cizího rozhodčího nálezu, zrušení rozhodčího nálezu nebo odepření uznání a výkonu. Závěrem se budu věnovat srovnání české a švýcarské úpravy rozhodčího řízení, zejména společnými znaky v oblasti uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů.

1. Rozhodčí řízení

1.1 Charakteristické znaky rozhodčího řízení

Předtím než se dostaneme k samotnému pojmu rozhodčího nálezu, je v první řadě nutné definovat rozhodčí řízení neboli arbitráž, které je soukromoprávním řešením sporu na základě vzájemné dohody stran. Za stěžejní považují prvek dobrovolnosti, kdy si strany pouze na základě své vůle zvolí podmínky řešení sporu. Výsledek řízení je pro strany závazný a vykonatelný, avšak nijak se nedotýká třetích stran. V rámci rozhodčího řízení si typicky strany volí, jak a kde bude spor řešen, rozhodce i vlastní pravidla rozhodčího řízení, je zde tedy široká autonomie vůle stran. Mezi další výhody patří procesní flexibilita a zejména rychlost řízení, které je ve většině případů jednostupňové. Ačkoliv má samotná rozhodčí smlouva soukromoprávní povahu, rozhodčí nález, je svou povahou dle jurisdikční teorie veřejnoprávní, jelikož se jedná o sporné řízení, které probíhá za účasti rozhodců, jejichž pravomoc není dána vůlí stran, ale je delegovaná státem,¹ zároveň je pravomocný rozhodčí nález plnohodnotným exekučním titulem² (srov. Nordesee v. Rederei).

1.2 Mezinárodní prvek

Mezinárodní prvek je zde klíčovým kritériem pro řešení sporu. Dle Květoslava Růžičky se o mezinárodní rozhodčí řízení (mezinárodní obchodní arbitráž) jedná v případě, kdy bude v rozhodčím řízení projednáván spor z mezinárodního obchodního styku.³ Mezinárodní povaha může spočívat jak v absolutním slova smyslu, tak relativním. Absolutní povaha rozhodčího řízení nastupuje v okamžiku, kdy je řízení považováno za mezinárodní nezávisle na právním řádu, jelikož skutečnosti, které jsou předmětem řízení, jsou dány bez vůle stran. Například v situaci, kdy mají účastníci řízení vazbu na různé právní řády na základě kritéria bydliště, sídla nebo místa podnikání. Pokud tedy mají smluvní strany vazbu více než k jednomu právnímu řádu, je zde určena mezinárodní povaha řízení. Zároveň lze získat mezinárodní povahu i za situace, kdy existuje vazba stran pouze na jeden právní řád, ale v předmětu sporu je obsažen mezinárodní prvek, např. předmět se nachází v zahraničí nebo je plnění uskutečňováno v zahraničí. V tomto případě obsahuje pouze soukromoprávní vztah mezinárodní prvek, ale v procesním vztahu není přímo obsažen.

V případě, že je řízení považováno za mezinárodní jen z pohledu určitého právního řádu, jedná se o relativní mezinárodní povahu. Existuje-li pouze vazba stran na jediný právní řád, může jejich

¹ BĚLOHLÁVEK, A. J. Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů: komentář, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2004, 701 s. ISBN 80-7179-629-8. s. 16.

² Zákon č. 120/2001 Sb. o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), §40 odst. 1 písm. c).

³ RŮŽIČKA, Květoslav. Mezinárodní obchodní arbitráž. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 1997, s. 14.

vůle internacionalizovat rozhodčí řízení. Příkladem může být situace, kdy dvě společnosti se sídlem v České republice si zvolí pro rozhodování sporu Stálý rozhodčí soud ve Vídni nebo pokud rozhodčí smlouva obsahuje požadavek řízení a vydání nálezu v zahraničí. Třetí variantou může být také situace, kdy si samy rozhodci určí, že řízení o sporu proběhne v zahraničí. Vzorový zákon UNCITRAL o mezinárodní obchodní arbitráži z roku 1985⁴ se také zabývá problematikou určení mezinárodního prvku řízení. V článku 1 odst. 3 upravuje následující situace, které pokud nastanou, obsahuje řízení mezinárodní prvek. Písmeno a) stanovuje, že pokud strany v okamžiku uzavření dohody mají sídla v různých státech, je zde mezinárodní prvek. Pod písmenem b) se skrývají dvě varianty, kdy jedno z následujících míst je mimo stát, ve kterém mají strany sídlo - místo řízení je určeno v jiném státě rozhodčí smlouvou nebo místo, kde je podstatná část závazku plněna nebo předmět sporu úžeji souvisí s jiným státem. V posledním případě se jedná o situaci, kdy si strany výslovně dohodly, že předmět rozhodčí smlouvy se vztahuje k více než jedné zemi. Kritéria určující mezinárodní prvek jsou kritérium strany sporu, povahy sporu a kombinovaný přístup. Pokud má alespoň jedna ze stran sídlo nebo bydliště v cizině, např. čl. 176 odst. 1 švýcarského zákona o mezinárodním právu soukromém⁵ stanovuje, že se ustanovení tohoto zákona použijí, pokud alespoň jedna ze stran rozhodčí smlouvy neměla v době jejího uzavření sídlo či bydliště ve Švýcarsku, jedná se o tradiční přístup, kdy jsou kritériem strany sporu. Naopak kritérium povahy sporu je například ve francouzském občanském soudním řádu v § 1504,⁶ kdy je rozhodčí řízení mezinárodní, pokud v něm jde o mezinárodně obchodní zájmy. Posledním kritériem je kombinovaný přístup, který je obsažen v čl. 13 odst. 1 Vzorového zákona UNCITRAL o mezinárodní obchodní arbitráži.

1.3 Koncepce rozhodčího řízení

Teorie rozlišuje mezi čtyřmi pojetími.⁷ První koncepcí je jurisdikční pojetí, které vychází z myšlenky, že stát kontroluje a reguluje rozhodčí řízení v rámci své jurisdikce. Vůdčí myšlenkou je, že každý stát má právo regulovat a dohlížet na aktivity v rámci svého teritoria. V rámci tohoto pojetí, musí být podmínky řízení v souladu s právním řádem určitého státu, od kterého rozhodci odvozují svou pravomoc. Zastánci této teorie v České republice jsou např. Z. Kučera, K. Růžička

⁴ Vzorový zákon UNCITRAL pro mezinárodní obchodní arbitráž (1985), ve znění z roku 2006.

⁵ Switzerland's Federal Code on Private International Law (CPIL) Art. 176, sec. 1. „The provisions of this chapter shall apply to arbitrations if the seat of the arbitral tribunal is in Switzerland and if at least one of the parties at the time the arbitration agreement was concluded was neither domiciled nor habitually resident in Switzerland.“

⁶ https://sccinstitute.com/media/37105/french_law_on_arbitration.pdf (navštíveno 1. 1. 2019)

⁷ RŮŽIČKA, Květoslav. Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. 254 s., ISBN 80-868-9843-1, s. 21-23.

a A. J. Bělohávek.⁸ Naopak základem smluvní koncepce, jejímž zastáncem je P. Raban,⁹ je rozhodčí smlouva a autonomie vůle stran, která určuje pravidla rozhodce, místo i dobu projednání sporu. Je kladen velký důraz na dobrovolnost stran smlouvy a role národního práva spočívá pouze ve vyplnění mezer.¹⁰ Smíšená koncepce spojuje jurisdikční a smluvní pojetí pomocí spolupůsobení autonomie vůle a vlivu státu na rozhodčí řízení. Řízení je regulováno vůlí stran v mezích zákona. Poslední koncepcí je koncepce autonomní. Rozhodčí řízení je autonomní vůči národnímu právu, nemá být tedy státem ovlivňováno. Národní právo má pouze plnit funkce pomocníka při plnění funkcí arbitráže. Vůle stran je považována za základní řídicí prvek spolu s vůlí rozhodců.

1.4 Základní prameny upravující rozhodčí řízení

Mezi základní prameny práva upravující rozhodčí řízení na území České republiky patří zákon o rozhodčím řízení, který je rozčleněn do 10 kapitol. Zákon o rozhodčím řízení nabyt účinnosti dne 1. 1. 1995, přičemž jeho obsah vychází z předchozího zákona o rozhodčím řízení a Vzorového zákona UNCITRAL.¹¹ Upravuje komplexně rozhodčí řízení, avšak v mezinárodních vztazích se použije pouze za předpokladu, že se neaplikuje mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána a která byla vyhlášena ve Sbírce zákonů.¹² Dalším tuzemským pramenem je zákon o mezinárodním právu soukromém, do kterého byla přesunuta úprava uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů z části páté zákona o rozhodčím řízení. Přesuneme-li se do oblasti mezinárodních smluv, není pochybnosti, že nejdůležitějším pramenem je Newyorská úmluva upravující oblast uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů v rámci smluvních států. Posledním pramenem, který zmíním je Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži z roku 1961. Blíže se jednotlivými prameny práva budu zabývat v kapitole č. 3.

1.5 Arbitrabilita

Arbitrabilita je procesní podmínkou pravomoci rozhodců. V českém právním řádu je vymezena v § 1 zákona o rozhodčím řízení.¹³ Tento zákon upravuje rozhodování majetkových sporů nezávislými a nestrannými rozhodci, rozhodování sporných záležitostí náležejících do spolkové

⁸ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s. 2013, 406 s., ISBN 978-80-7478-004-2. s. 74.

⁹ ROZEHNALOVÁ, N. op. cit., s. 75.

¹⁰ ROZEHNALOVÁ, N. op. cit., s. 74.

¹¹ JANKŮ, Martin, Rozhodčí řízení: Alternativní způsoby rozhodování sporů, 1. vydání, Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2015. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7408-111-8. s. 20.

¹² Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení, § 47.

¹³ § 1 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení.

samosprávy rozhodčí komisí spolku podle občanského zákoníku a výkon rozhodčích nálezů. Dále navazuje právní úprava v § 2 odst. 1 ZRŘ strany se mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů ze smluv, které se spotřebitelem uzavírá podnikatel, sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu nebo o nichž to stanoví zvláštní zákon, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud (rozhodčí smlouva). Arbitrabilitu lze rozlišovat na objektivní a subjektivní,¹⁴ přičemž objektivní pojetí zahrnuje její vymezení v konkrétním právním řádu a subjektivní je za situace, kdy strany zúží předmět smlouvy a zároveň je spor objektivně způsobilý k projednání v rozhodčím řízení. Pojem arbitrability obsahuje tedy několik složek, které musí být kumulativně splněny, a to aby se jednalo o majetkový spor, který lze projednat před obecnými soudy a lze ohledně něj uzavřít smír. Majetkové spory jsou definovány judikaturou, avšak co je majetkový spor, zákon o rozhodčím řízení výslovně nevynezuje. Právní teorie (srovnej Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I. § 106, komentář, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, 706 s.) dospěla k závěru, že jde, obecně vzato, o všechny spory, které se svým předmětem přímo odrážejí v majetkové sféře stran a týkají se subjektivních práv, s nimiž mohou účastníci disponovat.¹⁵ Vyloučeny jsou však spory v rámci výkonu rozhodnutí a incidenčních sporů. Nadto komentář Z. Kučery a L. Tichého k § 37 ZMPS uvádí, že majetkovými spory je třeba rozumět kontradiktorní řízení vedená o návrzích (žalobách), jimiž se navrhovatel (žalobce) domáhá, aby odpůrce (žalovaný) byl uznán povinným poskytnout mu majetkové plnění, tj. zejména plnění peněžité, vydání věci, popř. jiné reálné plnění (dodání zboží, provedení určité činnosti) a zdržení se určité činnosti. Obecně je tento pojem možné vymezit tak, že zahrnuje všechny případy, kdy se účastník domáhá plnění, jež má majetkovou povahu či reflex.¹⁶ K otázce arbitrability se vyjádřili čeští autoři, jimiž jsou Naděžda Rozehnalová, která definuje arbitrabilitu jako přípustnost sporu k řešení v rozhodčím řízení,¹⁷ dále vymezil pojem arbitrability Přemysl Raban jako okruh právních vztahů, ve kterém si státní moc nevyhradila právo rozhodovat výlučně státními soudy (případně jinými svými orgány) a připustila tedy, aby spory byly rozhodovány i rozhodci, pokud si tak strany ujednají.¹⁸ Osobně mi je nejbližší definice Květoslava Růžičky, který ve své definici odráží i existenci rozhodčí smlouvy, jako smluvního základu pro následné rozhodčí řízení. Arbitrabilitu

¹⁴ ROZEHNALOVÁ, N. op. cit., s. 144.

¹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 476/2009, ze dne 23. 9. 2010.

¹⁶ ROZEHNALOVÁ, N. op. cit., s. 147.

¹⁷ ROZEHNALOVÁ, N. op. cit., s. 143.

¹⁸ RABAN, Přemysl. Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. 765 s. ISBN 80-7179-873-8. s. 73.

definuje jako možnost a oprávnění stran založit pravomoc rozhodců uzavřením rozhodčí smlouvy.¹⁹

Otázka, zda strany mají právo konat rozhodčí řízení, je otázka arbitrability. Povaha práva a rozhodné právo aplikovatelné na arbitrabilitu je diskutováno mezi odborníky. Podle první teorie, pokud spor není arbitrovatelný, je rozhodčí smlouva neplatná. Proto musí být arbitrabilita posouzena jak v rámci lex fori na základě čl. V odst. 2 písm. a) Newyorské úmluvy, tak podle práva sídla na základě čl. V odst. 1 písm. a) Newyorské úmluvy. Nicméně většina odborníků je toho názoru, že arbitrabilita má být výhradně posuzována v rámci lex fori, což je v souladu s Newyorskou úmluvou, která odkazuje na arbitrabilitu jako důvod odmítnout výkon rozhodčího nálezu nezávisle na důvodu neplatnosti rozhodčí smlouvy. Tento názor je také v souladu s většinou soudních rozhodnutí, ať už v řízeních o výkonu rozhodčích nálezů, zrušení rozhodčích nálezů nebo vymáhání rozhodčích smluv podle článku II Newyorské úmluvy. Základním důvodem je to, že arbitrabilita je buď otázkou veřejného pořádku, nebo konfliktu příslušnosti, spíše než otázkou platnosti rozhodčí smlouvy.²⁰ Osobně se s uvedeným názorem ztotožňuji, neboť posuzovat arbitrabilitu dle jiného kritéria, než je lex fori je dle mého názoru v rozporu s obecně uznávanou praxí. Když se zaměříme na zahraniční definici arbitrability, například ve Švýcarsku je tento pojem definován jako okruh práv, jimiž mohou strany volně disponovat, a u kterých není dána výlučná pravomoc obecného soudu. Mezi tyto práva patří, až na pár výjimek, i spory pracovníprávní.²¹ V Rakousku i v Německu je arbitrabilita omezena na každý majetkový nárok, o němž má být rozhodnuto obecným soudem, zároveň může být rozhodčí smlouva uzavřena i o sporech nemajetkových, pokud lze o předmětu sporu uzavřít smír. V rakouské právní úpravě jsou z rozhodčího řízení vyňaty spory např. z rodinného práva nebo nároky ze smluv podléhající určitým zákonům.²² Španělsko pozitivně vymezuje pojem arbitrability jako všechny spory, které

¹⁹ RŮŽIČKA, Květoslav. Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. 254 s., ISBN 80-868-9843-1, s. 32.

²⁰ BENTOLILA, Dolores, Arbitrators as Lawmakers, International Arbitration Law Library, Volume 43, Kluwer Law International 2017, s.14-15.

²¹ BĚLOHLÁVEK, A. J. Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 2408 s. ISBN 978-80-7400-096-6. s. 308.

²² Civilní soudní řád Rakouské republiky § 582. V originálním znění: (1) Jeder vermögensrechtliche Anspruch, über den von den ordentlichen Gerichten zu entscheiden ist, kann Gegenstand einer Schiedsvereinbarung sein. Eine Schiedsvereinbarung über nicht vermögensrechtliche Ansprüche hat insofern rechtliche Wirkung, als die Parteien über den Gegenstand des Streits einen Vergleich abzuschließen fähig sind. (2) Familienrechtliche Ansprüche sowie alle Ansprüche aus Verträgen, die dem Mietrechtsgesetz oder dem Wohnungsgemeinnützigkeitsgesetz auch nur teilweise unterliegen, einschließlich der Streitigkeiten über die Eingehung, das Bestehen, die Auflösung und die rechtliche Einordnung solcher Verträge, und alle wohnungseigentumsrechtlichen Ansprüche können nicht Gegenstand einer Schiedsvereinbarung sein. Gesetzliche Vorschriften außerhalb dieses Abschnitts, nach denen Streitigkeiten einem Schiedsverfahren nicht oder nur unter bestimmten Voraussetzungen unterworfen werden dürfen, bleiben unberührt.

podléhají smluvní volnosti. Podobné vymezení zná i nizozemská právní úprava, která říká, že arbitrovatelné jsou zásadně všechny spory, pokud rozhodnutí nemá vliv na práva, s nimiž nemohou strany volně disponovat.²³ Jak je z výše uvedeného zřejmé, téměř ve všech státech má pojem arbitrability rozumný, přesný a omezený význam, tj. zda jsou konkrétní třídy sporů vyloučeny

z rozhodčího řízení z důvodu vnitrostátních právních předpisů nebo soudních orgánů. Soudy často odkazují na veřejný pořádek jako základ. Ve Spojených státech amerických tomu tak není. Americké soudy, včetně Nejvyššího soudu USA, nepoužívají pojem arbitrability ve správném a jednotném smyslu. Hovoří o arbitrabilitě nejen ve vztahu k otázce, zda je určitý spor možné projednat v rozhodčím řízení (objektivní arbitrabilita), ale také ve vztahu k schopnosti stran uzavřít rozhodčí smlouvu.²⁴

²³ BĚLOHLÁVEK, A. J. Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 2408 s. ISBN 978-80-7400-096-6. s. 307-8.

²⁴ https://www.americanbar.org/content/dam/aba/events/international_law/2012/09/the_4th_annual_conference_on_the_resolution_of_cis-related_business_dis/programmaterials/2012moscow_recentdecisions_Baron.authcheckdam.PDF, s. 20. (navštíveno 11.11.2018).

2. Rozhodčí nález

2.1 Nezbytné předpoklady pro vydání rozhodčího nálezu (existence rozhodčí smlouvy)

Aby bylo možné zahájit rozhodčí řízení, jehož výsledkem je rozhodčí nález, je nutná existence rozhodčí smlouvy. Rozhodčí smlouva je ujednání stran to tom, že jeden nebo více sporů budou řešeny v rámci rozhodčího řízení. Může mít tři podoby, a to rozhodčí doložku, smlouvu o rozhodci a neomezený kompromis. Osobně si myslím, že nejužívanější formou je rozhodčí doložka, která plní funkci jakési pojistky do budoucna. Strany se zavazují řešit veškeré nebo vymezenou oblast potencionálních sporů vyplývajících z konkrétního právního vztahu mezi nimi pomocí rozhodčího řízení. Rozhodčí doložka je tedy součástí jiné smlouvy a zásadně působí až v okamžiku, kdy nastane reálný spor ze smlouvy hlavní. Druhou formou je smlouva o rozhodci, která se naopak uzavírá až v případě existence sporu jako samostatný právní dokument. V praxi však toto ujednání není tak časté, jelikož by případné rozhodčí řízení bylo velice pravděpodobně nevýhodné pro dlužníka, zejména rychlost řešení sporu je pro něj nežádoucí. Posledním druhem rozhodčí smlouvy může být neomezený kompromis, který se uzavírá nejčastěji v rámci rámcových smluv s tím, že se strany do budoucna dohodly řešit všechny spory z vymezeného okruhu právních vztahů prostřednictvím rozhodčího řízení. Aby byla rozhodčí smlouva platně uzavřena musí splňovat podmínky stanovené v § 2 zákona o rozhodčím řízení.

S pojmem rozhodčí smlouvy se pojí také forma a neplatnost rozhodčí smlouvy. Právní úprava většiny právních řádů i mezinárodních dokumentů vychází ze zásady písemnosti. Například Vzorový zákon UNCITRAL²⁵ stanoví v článku 7 odst. 2, že se rozhodčí smlouva uzavírá v písemné formě. Písemná forma je přitom zachována i v případě, že je rozhodčí smlouva obsažena v jiném dokumentu (jedná se tedy o rozhodčí doložku), nebo je uzavřena výměnou dopisů, telegraficky i elektronickými prostředky, které umožňují zachytit její obsah. Připouští se také potvrzení výměnou žaloby a žalobní odpovědi, kdy jedna ze stran potvrzuje existenci smlouvy a druhá ji nevyvrací. V některých právních řádech nemusí být vyžadována písemná forma (např. ve Francii při mezinárodní obchodní arbitráži) a v jiných státech je naopak přísnější písemná forma ve formě notářského zápisu. Nedodržení písemné formy tedy vždy nepůsobí nutně absolutní nevykonatelnost a neuznatelnost, tento důsledek je pouze ve vztahu k Newyorské úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů. S otázkou formy souvisí otázka neplatnosti, která je řešena,

²⁵ UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration 1985 with amendments as adopted in 2006 https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf (navštíveno 2.1.2019).

jak v tuzemském, tak zahraničním právu. Dle judikatury bavorského nejvyššího soudu dokonce, i když strany ústně uzavřely rozhodčí smlouvu, neexistuje žádný základ pro vydání rozhodčího nálezu, neboť formální požadavky čl. II odst. 2 Newyorské úmluvy naplněny nejsou. Rozhodčí smlouva, která tyto požadavky nesplňuje, není základem povinnosti uznat rozhodčí nález podle Newyorské úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů.²⁶ Z hlediska obsahových náležitostí je dle nálezu Ústavního soudu²⁷ rozhodčí smlouva absolutně neplatná jako celek i tehdy, když netransparentností trpí určení jen některých rozhodců (srov. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 2505/2014 ze dne 9. 10. 2014; usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 4529/2014; či rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 68/2014 ze dne 21. 1. 2015). Z nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2164/10²⁸ vyplývá, že pokud rozhodčí doložka neobsahuje transparentní a jednoznačná pravidla pro určení osoby rozhodce, jedná se v důsledku o porušení práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. I když se účastníci soukromoprávního vztahu vzdávají práva na soudní ochranu garantovanou státem, neznamená to, že se tím otevírá prostor pro libovůli. Ujednání o rozhodčí doložce ve spotřebitelské smlouvě, lze proto z ústavněprávního hlediska připustit pouze za předpokladu, že podmínky ustavení rozhodce a dohodnuté podmínky procesního charakteru budou účastníkům řízení garantovat rovné zacházení, což ve vztahu spotřebitel - podnikatel znamená zvýšenou ochranu slabší strany, tj. spotřebitele. Ochrana autonomie vůle totiž nemůže být absolutní tam, kde existuje jiné základní právo jednotlivce nebo ústavní princip či jiný ústavně aprobovaný veřejný zájem, které jsou způsobilé autonomii vůle proporcionálně omezit. Neplatností rozhodčí doložky se zabýval i Městský soud v Praze v rozsudku č. j. 52 Cm 197/2010-195 ze dne 16. 5. 2014 a dospěl k těmto závěrům. Rozhodčí smlouva, která neobsahuje přímé určení rozhodce ad hoc a pouze odkazuje na rozhodčí řád vydaný právníkem osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, je neplatná dle ustanovení § 39 obč. zák. 1964 pro rozpor se zákonem. Obdobně platí výše uvedené, i pokud se jedná o právníkem osobou, která je stálým rozhodčím soudem, ale v dané věci nevystupuje jako stálý rozhodčí soud.²⁹ S názory obecných soudů naprosto souhlasím, neboť netransparentnost určení rozhodce porušuje nejen právo na spravedlivý proces, ale také zakládá určitou nepředvídatelnost rozhodování. Odkazem na zahraniční rozhodnutí Nejvyššího soudu Britské Kolumbie ze dne 30. května a 2. června 2009 ve věci sporu mezi

²⁶ BORN, Garry B., *International Commercial Arbitration (Second Edition)*, Kluwer Law International 2014, s. 3461.

²⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 4. 1. 2018, sp. zn. I. ÚS 1707/17.

²⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10.

²⁹ BĚLOHLÁVEK, J. Alexander, KOVÁŘOVÁ, Daniela, HAVLÍČEK, Karel. *Rozhodčí řízení v teorii a aplikační praxi*. Stati a judikatura, Praha: HBT, 2015. 313 s. ISBN: 978-80-87109-60-1. s. 100.

Michelle Seidel a Telus Communications Inc. se soud zabíral vlivem neplatnosti smlouvy na rozhodčí doložku v ní obsaženou. Soud se vyjádřil takto: rozhodnutí rozhodčího soudu, že smlouva je neplatná, neznamená ipso jure neplatnost rozhodčí doložky.³⁰

Neplatnost rozhodčí smlouvy lze dle judikatury Nejvyššího soudu³¹ zhojit tím, že se účastníci řízení mohou opětovně dohodnout na řešení sporu prostřednictvím rozhodčího řízení. Takovému ujednání nebrání ani situace, kdy je zcela zjevné, že původní rozhodčí doložka je neplatná. Jejich nová dohoda o volbě rozhodce však musí být natolik určitá, aby adresně vyjadřovala vůli řešit vzniklé spory v rozhodčím řízení a nevznikly tudíž pochybnosti o tom, že skutečně byla založena pravomoc konkrétního rozhodce rozhodovat určitý spor. V opačném případě by takovou dohodu stran nebylo možné považovat za způsobilou nahradit původní rozhodčí doložku, a tudíž ani založit pravomoc rozhodce rozhodovat určitý spor. Nejvyšší soud došel k logickému závěru vzhledem k tomu, že základem rozhodčího řízení je vůle stran se podřídit rozhodčímu řízení, bylo by tedy v rozporu se základními zásadami rozhodčího řízení, kdyby rozhodl v neprospěch nové dohody o volbě rozhodce.

2.2 Proces vydání rozhodčího nálezu (rozhodčí řízení)

V rozhodčím řízení lze rozlišovat čtyři základní fáze, které na sebe navazují - zahájení řízení, příprava projednání sporu, jednání ve věci samé a ukončení řízení.³² Rozhodčí řízení se považuje za zahájené okamžikem doručení žaloby rozhodčímu soudu nebo stanovenému rozhodci³³ a má stejné účinky jako by byla žaloba podána u soudu. Hmotněprávním účinkem zahájení řízení je stavění promlčecích a prekluzivních lhůt, v oblasti procesní má zahájení řízení za následek zejména vznik překážky litispendence. Nejvyšší soud³⁴ dovedl, že ke stavění běhu promlčecí lhůty dojde i v případě, že rozhodčí řízení nebylo zahájeno na základě platné rozhodčí doložky. Zcela opačný závěr však k podobné otázce přijal Ústavní soud v obecně nezávazném usnesení.³⁵ Svůj závěr Ústavní soud přijal v situaci, kdy návrh na zahájení rozhodčího řízení byl podán na základě rozhodčí smlouvy, která nesprávně upravovala určování rozhodce. Ústavní soud v daném případě položil důraz na skutečnost, že rozhodčí žaloba byla podána několik měsíců poté, co došlo k zásadní změně judikatury, v jejímž důsledku začaly být obdobné smlouvy považovány za absolutně neplatné. V tomto případě se přikláním k názoru Nejvyššího soudu, a to dokud soud

³⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu Britské Kolumbie ze dne 30. 5. a 2. 6. 2009 ve věci sporu mezi Michelle Seidel a Telus Communications Inc.

³¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. srpna 2016, sp. zn. 20 Cdo 1095/2016.

³² ROZEHNALOVÁ, N. op. cit., s. 310.

³³ §14 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení.

³⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 6. 2016, sp. zn. 23 Cdo 19/2015.

³⁵ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 31. 10. 2016, sp. zn. IV. ÚS 2524/16.

nerozhodne o neplatnosti rozhodčí smlouvy, jsou její strany v dobré víře v její platnost a taková víra nemůže jít k újmě jedné ze stran.

Náležitosti rozhodčí žaloby však nejsou v zákoně o rozhodčím řízení výslovně stanoveny, je tedy nutné aplikovat § 30 ZRR a postupovat dle občanského soudního řádu. Občanský soudní řád stanovuje obecné požadavky procesního podání, přičemž je třeba, aby bylo patrné, komu je žaloba určena, kdo ji podává, které věci se týká a měla by být datována. Dalšími požadavky jsou jméno, příjmení, bydliště účastníků, popřípadě rodná čísla nebo identifikační čísla účastníků, vylíčení rozhodujících skutečností, označení a připojení důkazů, na jejichž základě se navrhovatel dovolává svého nároku a čeho se domáhá. Nadto je nutné, aby strany respektovaly podmínky stanovené řádem stálého rozhodčího soudu, na nějž strany v rozhodčí doložce odkazují. Takovou podmínkou může být například uvedení hodnoty předmětu sporu, a to i ve sporech o nepeněžitá plnění. Nestanovení hodnoty sporu je vadou žaloby, kterou lze odstranit doplněním žalobce, pokud tak neučiní, dojde ke stanovení hodnoty rozhodčím senátem. Další podmínkou je zaplacení poplatku za rozhodčí řízení, který se odvíjí od hodnoty předmětu sporu, která však nemusí být nutně vyjádřena v korunách českých, ale i v zahraniční měně.³⁶ Stejně jako v soudním řízení je po zaplacení poplatku a odstranění vad podání žalovanému zaslána žaloba a stanovena lhůta k vyjádření.

Místem konání rozhodčího řízení je závislé na tom, zda se rozhodčí řízení koná před stálým rozhodčím soudem nebo před rozhodci. V případě stálého rozhodčího soudu je místem konání sídlo tohoto soudu. Avšak pokud probíhá řízení před rozhodci je místo konání závislé na vůli stran, které mají samy určit místo konání řízení. Pokud tak neučiní je na předsedajícím rozhodci, aby určil místo konání. Stejně tak si mohou strany v případě řízení před rozhodcem určit i některá procesní pravidla, dle kterých budou rozhodci postupovat. Takový postup však nelze aplikovat v řízení před stálým rozhodčím soudem, neboť každý takový soud má svá procesní pravidla nazývaná rozhodčí řád, kterým jsou rozhodci vázáni.³⁷

Po podání žaloby a žalobní odpovědi, za předpokladu, že nebyla podána námitka nedostatku pravomoci, probíhá neveřejné ústní jednání, při kterém probíhá dokazování. Dokazování je podobné dokazování v civilním procesu s mírnými odlišnostmi. Jednou z těchto odlišností je například, že rozhodce nemůže dát předvést svědky, jelikož jejich účast je založena na principu dobrovolnosti. Avšak pokud se dobrovolně nedostaví, může rozhodce dožádat soud o provedení výslechu takového svědka.³⁸ Jak bylo již uvedeno dle § 30 ZRR se má obdobně použít ustanovení

³⁶ JANKŮ, M. op. cit., s. 66.

³⁷ JANKŮ, M. op. cit., s. 64.

³⁸ JANKŮ, M. op. cit., s. 79.

občanského soudního řádu, to však nemůže platit absolutně. Například u poučovací povinnosti dle § 118a OSŘ, podle něhož je povinností soudu poučit účastníka, neunáší-li břemeno tvrzení, aby doplnil svá skutková tvrzení, doplnil vylíčení rozhodných skutečností, aby navrhl další důkazy, neunáší-li břemeno důkazní. Bez takového poučení nemůže obecný soud žalobu zamítnout pro neunesení břemene tvrzení nebo břemene důkazního. V rozhodčím řízení se však takové poučení dostává do rozporu s rovností účastníků. Nejvyšší soud dospěl ve svém rozsudku³⁹ k závěru o přiměřeném použití občanského soudního řádu včetně poučovací povinnosti v rámci rozhodčího řízení a povinnosti aplikovat v rozhodčím řízení § 118a OSŘ. Z uvedeného vyplývá, že poučení podle ust. § 118a odst. 1 a 3 OSŘ směřuje k tomu, aby účastníci tvrdili rozhodné skutečnosti a aby označili důkazy prokazující tvrzené skutečnosti. Smyslem tak je zabránit tomu, aby se účastník až z rozhodnutí soudu nedozvěděl, že neunesl břemeno tvrzení či důkazní břemeno a aby mu tak byla dána příležitost v řízení chybějící tvrzení či důkazy doplnit. Postup podle § 118a OSŘ tak přichází v úvahu jen v případě, že účastníky uvedená tvrzení nebo navržené důkazy jsou nedostatečné pro zjištění skutkového stavu věci. V důsledku porušení povinnosti aplikovat uvedené ustanovení OSŘ o poučovací povinnosti může dojít ke zrušení rozhodčího nálezu. Na této povinnosti nemění nic ani skutečnost, že byla strana právně zastoupena. Poučovací povinností se zabýval i Vrchní soud,⁴⁰ který ve svém rozhodnutí došel k závěru, že v rozhodčím řízení je poučení podle § 118a OSŘ nutné pouze tehdy, je-li prostřednictvím tohoto poučení třeba předejít nepříznivému, tedy překvapivému rozhodnutí rozhodců založenému na neunesení břemene tvrzení, důkazního břemene, či odlišném právním posouzení žalobou vylíčeného skutku. Samotným závěrem rozhodčího řízení je vydání rozhodčího nálezu, avšak rozhodčí řízení může končit také rozhodčím nálezem o tom, že není dána pravomoc rozhodců dle § 15 ZRR.⁴¹ I v případě takového nálezu jsou však zachovány účinky podané žaloby v rámci prekluzivních a promlčecích lhůt za podmínky, že jedna ze stran sporu do 30 dnů od vydání rozhodčího nálezu podá žalobu u příslušného orgánu.

2.3 Náležitosti rozhodčího nálezu

V prvé řadě je nutné konstatovat, že zákon o rozhodčím řízení nepředepisuje definici rozhodčího nálezu, avšak vymezuje účinky, které má a upravuje náležitosti, které musí být dodrženy, aby se jednalo o rozhodčí nález.⁴² Dle mého názoru by se rozhodčí nález dal definovat jako produkt

³⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 11. 2013, sp. zn. 23 Cdo 3365/2011.

⁴⁰ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 9. 2015, sp. zn. 1 Cmo 56/2015-196.

⁴¹ Rozhodci jsou oprávněni zkoumat svou pravomoc. Dospějí-li k závěru, že podle rozhodčí smlouvy, která jim byla předložena, jejich pravomoc k rozhodnutí není dána, rozhodnou o tom usnesením.

⁴² ROZEHNALOVÁ, N. op. cit., s. 314.

rozhodčího řízení, nicméně pro vymezení definice můžeme citovat V. Sedláčka, který ho definuje jako písemné, konečné rozhodnutí, vydané řádně ustavenými rozhodci ve věci samé, obsahující mj. určitě formulovaný výrok o předložené otázce spolu s jeho odůvodněním. Toto rozhodnutí je podepsáno alespoň většinou rozhodců z příslušného tribunálu nebo samorozhodcem. Rozhodnutí má účinky pravomocného soudního rozhodnutí.⁴³ Mezi náležitosti rozhodčího nálezu můžeme dle řádu rozhodčího soudu řadit název rozhodčího soudu, místo a datum vydání, jména a příjmení rozhodců nebo jediného rozhodce, označení stran, jejich zástupců a dalších účastníků sporu, předmět sporu, výrok, jímž je rozhodnuto o uplatněných nárocích a nákladech sporu, odůvodnění rozhodnutí, s výjimkou případů, kdy se strany ve sporu, který není ze spotřebitelské smlouvy, dohodly, že nález není třeba odůvodňovat, poučení o právu podat návrh na jeho zrušení soudu, pokud jde o spor ze spotřebitelské smlouvy, podpisy většiny rozhodců nebo podpis jediného rozhodce a není-li nález usnesen jednomyslně, i údaj o této skutečnosti.⁴⁴

2.4 Druhy rozhodčích nálezů

Rozhodčí nálezy lze rozlišovat pomocí několika kritérií. Pro účely této práce jsem se rozhodla zaobírat rozhodčími nálezy cizími a tuzemskými, celkovými a částečnými a mezitímními a konečnými. Cizí rozhodčí nález vymezím v samostatné kapitole, jelikož se jedná o stěžejní definici této práce. Přesuneme-li se k dalšímu dělení, celkovým rozhodčím nálezem se rozumí finální nález rozhodující o všech aspektech sporu. Je tedy žádaným výsledkem rozhodčího řízení. Naproti němu může být vydán pouze částečný rozhodčí nález, který se vydává v případě, že je dostatečně vyjasněna pouze část projednávaného sporu. Ohledně této části sporu jsou rozhodci oprávněni vydat částečný rozhodčí nález a o zbylém sporu pokračovat v řízení a následně rozhodnout. Je však nutné dodat, že takovým rozhodnutím nezaniká rozhodcům jejich mandát ani nezaniká rozhodčí smlouva.⁴⁵ Mezitímní rozhodčí nález se vydává za situace, kdy není zcela jasné, zda je žalovaný nárok opodstatněný. Rozhodci tedy řeší, zda je nárok opodstatněný a až v následném řízení řeší výši nároku. Stejně jako u částečného nálezů nezaniká rozhodcům jejich mandát ani nezaniká rozhodčí smlouva.⁴⁶ Konečným rozhodčím nálezem se rozhoduje o všech uplatněných nárocích, včetně úhrady nákladů řízení. Tímto nálezem zpravidla končí rozhodčí řízení a zaniká rozhodčí smlouva. Jedinou výjimkou je oprava takového nálezů.⁴⁷ Zákon o rozhodčím řízení

⁴³ ROZEHNALOVÁ, N. op. cit., s. 314-315.

⁴⁴ <https://www.soud.cz/rady/rad-rozhodciho-soudu-01-07-2012-uz-01-10-2015> (navštíveno 3. 9. 2018), § 39 řádu rozhodčího soudu při hospodářské komoře České republiky a agrární komoře České republiky.

⁴⁵ JANKŮ, M. op. cit., s. 86.

⁴⁶ JANKŮ, M. op. cit., s. 85.

⁴⁷ JANKŮ, M. op. cit., s. 86.

připouští v § 26 opravu chyb v psaní nebo v počtech a jiné zřejmé nesprávnosti kdykoliv na žádost kterékoliv ze stran. Taková oprava musí být usnesena, podepsána a doručena jako rozhodčí nález. Typickými chybami ve psaní jsou chyby jako záměna žalobce a žalovaného, použití špatné měny u přisouzené částky nebo překlepy v letopočtech. Poněkud složitější situace nastává v momentě, kdy jde o jiné zřejmé nesprávnosti. Tímto výrazem chtěl zákonodárce zahrnout do režimu oprav podle tohoto ustanovení jakoukoli chybu (nejen v psaní a počtech), která je zřejmá, evidentní, patrná. Bude se jednat o případy, kdy se do textu rozhodčího nálezu nedopatřením dostane jiný text, který evidentně nezapadá do příslušné části rozhodčího nálezu (např. kopírováním vět při práci v textovém editoru). Lze si rovněž představit situaci, kdy má být použit definovaný termín nebo legislativní pojem a omylem je použit výraz jiný (např. držitel doménového jména je označen jako majitel doménového jména).⁴⁸ V české odborné literatuře se za účelem definice pojmu jiných zřejmých nesprávností zabývá i Rozehnalová. Dle jejího názoru lze pod formulací jiné zřejmé nesprávnosti chápat přehlédnutí čili neúmyslné jednání, kdy určitá část rozhodnutí by byla v logickém nebo formálním rozporu s částmi ostatními nebo písemně zachyceným průběhem řízení.⁴⁹

2.5 Zrušení rozhodčího nálezu dle ZRŘ a dle Evropské úmluvy

Právní řád České republiky stanovil alternativu k soudnímu řízení pro určitý okruh sporů a za určitých podmínek tím, že umožňuje přenos pravomoci soudů na rozhodce. Takový přenos pravomoci však bez dalšího neznamena vzdání se právní ochrany, kterou by strany požívaly v civilním řízení.⁵⁰ Soud může na návrh kterékoliv strany rozhodčího řízení zrušit rozhodčí nález za podmínek, že byl vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu, rozhodčí smlouva je z jiných důvodů neplatná, nebo byla zrušena, anebo se na dohodnutou věc nevztahuje, ve věci se zúčastnil rozhodce, který nebyl ani podle rozhodčí smlouvy, ani jinak povolán k rozhodování, nebo neměl způsobilost být rozhodcem, rozhodčí nález nebyl usnesen většinou rozhodců, straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat nebo se zjistí, že jsou

⁴⁸ Srov. OLÍK, M. in OLÍK, Miloš, MAISNER, Martin, POKORNÝ, Radek, MÁLEK, Petr, JANOUŠEK, Martin. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015. 456 s. ISBN 978-80-7478-714-0, komentář k § 26.

⁴⁹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním styku. Praha: ASPI Publishing, 2002, s. 165.

⁵⁰ Srov. JANOUŠEK, M. in OLÍK, Miloš, MAISNER, Martin, POKORNÝ, Radek, MÁLEK, Petr, JANOUŠEK, Martin. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015. 456 s. ISBN 978-80-7478-714-0, komentář k § 31.

dány důvody, pro které lze v občanském soudním řízení žádat o obnovu řízení.⁵¹ Je zde tedy dána kontrolní funkce rozhodčího řízení obecnými soudy s taxativními důvody pro zrušení, které nelze rozšiřovat.⁵² Účelem je zajištění ústavně garantovaných procesních práv v případě, že výkon této pravomoci, která byla svěřena osobám odlišným od státu, selže. Soudní kontrola tak spočívá v posouzení stěžejních otázek procesní povahy (srov. např. I. ÚS 3227/07, NS 29 Cdo 5146/2009, NS 23 Cdo 2570/2007).

Stejně jako rozhodčí žaloba musí návrh na zrušení rozhodčího nálezu splňovat stanovené náležitosti. Otázkou zůstává, zda návrh na zrušení lze podat pouze proti konečnému meritornímu rozhodnutí ve věci, tedy jen proti konečnému rozhodčímu nálezu, nebo i proti mezitímnímu a částečnému nálezu a proti usnesení.⁵³ Návrh na zrušení proti mezitímnímu nebo částečnému rozhodčímu nálezu podat lze, přičemž návrh musí být podán v zákonné lhůtě běžící od doručení takového mezitímního nebo částečného rozhodčího nálezu. S napadením mezitímních a částečných nálezů tedy nelze čekat do vydání konečného rozhodčího nálezu (např. MS Praha 21 Cm 323/2001). Co se týká usnesení, původní judikatura Nejvyššího soudu, ale i Ústavního soudu, se přikláněla k tomu, že usnesení rozhodčího soudu zrušit nelze (např. III. ÚS 1416/10 nebo IV. ÚS 1349/12). Aktuální judikatura Ústavního soudu však tento přístup prolamuje (např. I. ÚS 1794/10 nebo III. ÚS 2407/13), kdy Ústavní soud odepřel možnost domáhat se zrušení usnesení vyhodnotil jako protiústavní. Šlo o případy, kdy usnesení zasahovalo do majetkové sféry žalobce (usnesení, jímž nebylo přiznáno vrácení poplatku /či jeho části/ za rozhodčí řízení). Avšak jakmile se stane rozhodčí nález pravomocným, není proti němu přípustná ústavní stížnost.⁵⁴

Jak jsem již výše uvedla rozhodčí nález lze zrušit z různých důvodů. Prvním důvodem je nedostatek arbitrability, kterou jsem se zabývala v bodě 1.5 mé práce. Další důvodem pro zrušení může být vada rozhodčí smlouvy, která může spočívat v neplatnosti, zrušení rozhodčí smlouvy nebo v tom, že se na daný spor nevztahuje. Pod tento důvod lze podřadit i rozhodčí smlouvu, která je zdánlivým jednáním, ale i přesto proběhlo rozhodčí řízení a byl vydán rozhodčí nález. Důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu může být také skutečnost, že rozhodoval rozhodce, který neměl způsobilost být rozhodcem nebo neměl pravomoc řešit daný spor nebo také za situace, kdy rozhodčí nález nebyl usnesen většinou rozhodců. Zrušení z důvodu neposkytnutí možnosti projednání věci před rozhodci je nejčastějším důvodem, kterého se strany dovolávají. Aby byl tento důvod naplněn, bude třeba, aby se jednalo o zcela zásadní porušení procesních principů.

⁵¹ § 31 zákona o rozhodčím řízení.

⁵² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 23 Cdo 3527/2010, ze dne 22. 1. 2013.

⁵³ JANOUŠEK, M. op. cit. k § 31.

⁵⁴ Nález Ústavního soudu ČR bod 16 v části V nálezu sp. zn. I. ÚS 3227/07.

Příkladem takového porušení může být situace, kdy žaloba nebyla straně sporu vůbec zaslána. Naopak projednání sporu v jazyce, kterému jedna ze stran nerozumí, není důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu, neboť je-li spor projednáván dle zákona o rozhodčím řízení, jazyk se řídí úředním jazykem České republiky, neujednají-li si strany jinak. Jelikož rozhodci zásadně nemohou v řízení překročit rámec návrhu, je právě z tohoto důvodu možné zrušit rozhodčí nález nebo také za situace, kdy rozhodčí nález odsuzuje k plnění nemožnému nebo zakázanému. Posledním důvodem pro zrušení je obnova řízení dle občanského soudního řádu.⁵⁵ Občanský soudní řád stanovuje dva důvody a) jsou-li tu skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy, které účastník řízení bez své viny nemohl použít v původním řízení a mohou mu přivodit příznivější rozhodnutí ve věci nebo b) lze-li provést důkazy, které nemohly být provedeny v původním řízení, pokud mohou přivodit příznivější rozhodnutí ve věci.⁵⁶

Zákon o rozhodčím řízení stanovuje lhůtu pro podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu do tří měsíců od doručení nálezu straně, která se takového zrušení domáhá. Zmeškání lhůty nelze prominout, jelikož se jedná o lhůtu zákonnou, která však běží jednotlivě pro každý vydaný rozhodčí nález ve věci. Podání návrhu nemá odkladný účinek na vykonatelnost rozhodčího nálezu, avšak na žádost povinného může soud vykonatelnost rozhodčího nálezu odložit, jestliže by neprodleným výkonem rozhodčího nálezu hrozila závažná újma nebo jestliže je z návrhu na zrušení rozhodčího nálezu možné usuzovat, že je důvodný.⁵⁷

Důsledky zrušení rozhodčího nálezu se liší podle toho, z jakého důvodu je rozhodčí nález zrušen. Pokud je rozhodčí nález zrušen z důvodů dle §31 písm. a), b), g) nebo h) ZRR, nelze věc znovu projednat v rozhodčím řízení a soud po právní moci rozsudku k návrhu některé ze stran pokračuje v jednání ve věci samé a věc rozhodne. Pokud je rozhodčí nález zrušen z jiných než výše uvedených důvodů, je zachována platnost rozhodčí smlouvy a věc lze v rozhodčím řízení projednat. Avšak pokud se strany nedohodnou jinak, jsou z takového projednání vyloučeni rozhodci, kteří vydali napadený rozhodčí nález.⁵⁸

V článku IX Evropské úmluvy je obsažena úprava zrušení rozhodčího nálezu, která automaticky nezakládá důvod k odmítnutí uznání nebo vykonatelnosti v jiném smluvním státě, ledaže by zrušení bylo vysloveno v tom státě, ve kterém nález byl vydán nebo podle jehož práva byl vydán, a to pro některý z následujících důvodů. Prvním důvodem je, že strany sporu byly nezpůsobilé k jednání nebo rozhodčí smlouva není platná podle práva, jemuž strany tuto smlouvu podrobily,

⁵⁵ JANKŮ, M. op. cit., s. 92-95.

⁵⁶ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád § 228 odst. 1.

⁵⁷ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení § 32.

⁵⁸ JANOUŠEK, M. op. cit. k § 31.

nebo jestliže takové právo neoznačily, podle práva státu, kde byl nález vydán. Dalším důvodem je, že strana sporu nebyla řádně vyrozuměna o ustanovení rozhodce nebo o rozhodčím řízení nebo nemohla z jiných důvodů se v řízení vyjádřit. Třetím důvodem pro zrušení je situace, kdy se nález týká sporu, na který se nevztahuje rozhodčí smlouva, není v jejich mezích, nebo nález obsahuje rozhodnutí přesahující dosah rozhodčí smlouvy. Posledním důvodem je složení rozhodčího soudu nebo rozhodčí řízení, které nebylo v souladu s ujednáním stran.⁵⁹

2.6 Uznání zrušeného rozhodčího nálezu

V souvislosti se zrušením rozhodčího nálezu je spojena problematika existence rozhodčího nálezu na mezinárodním poli a možnost jeho uznání a výkonu v jiném státě. Jedním z nejznámějších případů je francouzský případ Hilmarton.⁶⁰ Jednalo se o spor konaný v Ženevě mezi britskou společností Hilmarton a francouzskou společností OTV o zaplacení provize, za zprostředkování uzavření smlouvy v Alžírsku. Rozhodce vydal nález ve prospěch OTV, která není povinna zaplatit Hilmartonu žalovanou částku, neboť alžírské právo placení provizí v těchto případech výslovně zakazuje. Je však nutné podotknout, že alžírské právo nebylo právem rozhodným. Z tohoto důvodu byl rozhodčí nález zrušen rozhodnutím soudu kantonu Ženeva ze dne 17. 11. 1989, přičemž rozhodnutí bylo následně potvrzeno švýcarským federálním soudem dne 17. 4. 1990. V meziobdobí OTV požádala o uznání a výkon nálezu ve Francii a rozhodnutím ze dne 27. 2. 1990 jí bylo vyhověno. Francouzský soud rovněž rozhodl, že je nepřipustné odmítnout uznání a výkon rozhodčího nálezu, pokud vnitrostátní právo takový postup přímo nestanoví. Vzhledem k tomu, že uznání nálezu dále žádná překážka nebránila, neboť francouzské vnitrostátní právo, konkrétně čl. 1502 Nouveau Code de Procédure Civile, zrušení cizího rozhodčího nálezu ve státě jeho vydání nepovažuje za důvod pro odmítnutí uznání a výkonu takového nálezu. Rozhodnutí bylo poté potvrzeno i rozhodnutím kasačního soudu, který dospěl k závěru, že rozhodnutí švýcarského arbitra bylo mezinárodním nálezem, který nelze zařadit do působnosti švýcarského právního řádu, takže tento nález nadále existuje i poté, co došlo k jeho zrušení, a zároveň výkon není v rozporu s mezinárodním veřejným pořádkem.

Mezi další případy můžeme řadit například rozhodnutí ve věci Chromalloy Aeroservices v. Egyptská arabská republika ze dne 31. 7. 1996. Rozhodčí řízení se konalo v Káhiře a vydaný nález zněl v neprospěch Egypta. Navzdory skutečnosti, že smlouva mezi stranami stanovila, že rozhodčí nález by měl být konečný a závazný a nemohl být předmětem žádného odvolání nebo

⁵⁹ Vyhláška č. 176/1964 Sb. o Evropské úmluvě o obchodní arbitráži, článek IX odst. 1.

⁶⁰ France / 23 March 1994 / France, Cour de cassation / Société Hilmarton Ltd v. Société Omnium de traitement et de valorisation (OTV) / 92-15.137.

odvolání, Egypt podal podnět ke káhirskému odvolacímu soudu pro zrušení nálezu pro rozpor s egyptským zákonem o rozhodčím řízení. Soud důvody pro zrušení nálezu uznal a náleze skutečně zrušil. Nicméně americký okresní soud pro okres Columbia, který se opírá o čl. V odst. 1 písm. e) a čl. VII Newyorské úmluvy, opodstatnil výkon rozhodnutí, které odvolací soud v Káhiře zrušil, ve Spojených státech s odůvodněním, že by bylo v rozporu s politikou Spojených států uznat tento rozsudek egyptského soudu. Rozhodnutí Chromalloy bylo některými považováno za přelomové, neboť ve Spojených státech udává trend ve prospěch liberálnějšího přístupu k výkonu rozhodčího řízení v rámci Newyorské úmluvy. Toto rozhodnutí však bylo kritizováno kvůli rostoucí nejistotě v souvislosti s mezinárodní arbitráží. Například bylo navrženo, že Chromalloy by mohlo učinit rozhodčí řízení stále více nepředvídatelným, což je nežádoucí výsledek, neboť spolehlivost a předvídatelnost jsou mezi charakteristikami rozhodčího řízení. Dále bylo namítnuto, že důsledkem vymáhání nálezu, který byl zrušen v jedné zemi, by bylo, že strany by se nemohly spoléhat na soudní kontrolu státu, v němž se rozhodčí řízení koná, protože zrušený náleze může vždy být uznán a vykonán kdekoli v jinde ve světě.⁶¹

2.7 Vymezení cizího rozhodčího nálezu

Jak bylo již řečeno, rozhodčí náleze je pojem, který není v žádném právním předpisu definován. Jsou stanoveny pouze jeho náležitosti, bez kterých by nemohl být považován za platný. Pokud lze shrnout, že je rozhodčí náleze výsledkem rozhodčího řízení, pak je cizí rozhodčí náleze výsledkem takového rozhodčího řízení, které obsahuje mezinárodní prvek. Pojmem rozhodčí náleze se zabývá také zahraniční literatura např. dle Poudreta a Bessona se rozhodčím nálezem ve smyslu Newyorské úmluvy rozumí zejména rozhodnutí rozhodců, které s konečnou platností rozhoduje o všech nebo o některých uplatněných nárocích, o procesní otázce, která vede k ukončení rozhodčího řízení nebo rozhodnutí, které obsahuje smír uzavřený mezi stranami. Jedná se o rozhodnutí vydané v rozhodčím řízení, které je spojeno s právním řádem určitého státu.⁶² Rozhodnutí Nejvyššího soudu,⁶³ které řeší otázku internacionalizace rozhodčího řízení, se zabývá i otázkou, kdy je rozhodčí náleze tuzemský a kdy naopak cizí. Stranám sporu je dána možnost svůj spor tzv. internacionalizovat tím, že vytvoří mezinárodní procesní prvek a dohodnou si, že jejich spor bude řešen zahraničním rozhodčím soudem, kde bude i místo rozhodčího řízení. Pro určení, zda se jedná o zahraniční rozhodčí náleze, či náleze tuzemský, je podle zákona o rozhodčím řízení

⁶¹ BRAZIL - DAVID, Renata, 'Harmonization and Delocalization of International Commercial Arbitration', Journal of International Arbitration, Kluwer Law International 2011, Volume 28 Issue 5, s. 461-2.

⁶² POUURET, J. F., BESSON, S. Comparative Law of International Arbitration. 2. vydání. Londýn: Sweet & Maxwell, 2007, s. 819.

⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 23 Cdo 1034/2012, ze dne 26. září 2013.

rozhodné místo jeho vydání, které je nutné v pojetí tohoto zákona ztotožnit s místem řízení podle § 17 zákona o rozhodčím řízení. Podle § 17 zákona o rozhodčím řízení se rozhodčí řízení koná v místě dohodnutém stranami. Příkladem může být situace, kdy se strany sporu, čeští občané, dohodly, že jejich případný spor bude rozhodovat Mezinárodní rozhodčí soud při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži s místem konání rozhodčího řízení ve Vídni v Rakousku, rozhodčí nález v takovém řízení vydaný není tuzemským rozhodčím nálezem a není tak dána pravomoc českých soudů pro řízení o jeho zrušení podle zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Cizí rozhodčí nálezy je možné v České republice uznat na základě ustanovení § 120 zákona o mezinárodním právu soukromém⁶⁴ nebo za podmínek Newyorské úmluvy.⁶⁵ Odlišností cizího rozhodčího nálezu od tuzemského je také skutečnost, že cizí rozhodčí nálezy nelze zrušit, ale pouze odepřít jejich výkon.

⁶⁴ Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém § 120 „Rozhodčí nálezy vydané v cizím státě budou v České republice uznány a vykonány jako české rozhodčí nálezy, je-li zaručena vzájemnost. Vzájemnost se považuje za zaručenou také v případě, že cizí stát prohlašuje všeobecně cizí rozhodčí nálezy za vykonatelné za podmínky vzájemnosti.“

⁶⁵ Vyhláška č. 74/1959 Sb., o Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů.

3. Nejdůležitější prameny v oblasti cizích rozhodčích nálezů

3.1 Newyorská Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů

Od dubna 2018 má Úmluva 159⁶⁶ smluvních stran, mezi něž patří 156 ze 193 členských států Organizace spojených národů, Cookovy ostrovy, Vatikán a Palestinský stát. Počet smluvních stran vypovídá o její důležité roli v oblasti mezinárodního práva, Československo ji podepsalo 10. října 1959. Ve svém článku I vymezuje působnost na uznání a výkon rozhodčích nálezů, vyplývajících ze sporů fyzických nebo právnických osob, vydaných na území jiného státu než se žádá jeho uznání a výkon. Nicméně pojem uznání a výkon sama o sobě nedefinuje. Všeobecně se uznáním rozumí řízení, ve kterém se posuzuje závaznost rozhodčího nálezu. Samostatný výkon je pak chápán jako zabezpečení vymáhání povinnosti uložené rozhodčím nálezem, jinými slovy zabezpečení toho, aby povinný plnil.⁶⁷ Rozhodčí řízení je spjata s projevem vůle stran spočívající v souhlasu předložit spor rozhodcům. Tento souhlas je vtělen do rozhodčí smlouvy, jejíž forma je upravena v článku II Newyorské úmluvy, která vyžaduje k platnosti rozhodčí smlouvy písemnou formu, což vyplývá ze znění článku II, přičemž každý smluvní stát uzná písemnou dohodu, na základě které se strany zavázaly podrobit rozhodčímu řízení všechny nebo některé spory, které mezi nimi vznikly nebo vzniknout mohou z určitého právního vztahu či mimosmluvního, týkajícího se věci, jež může být vyřízena rozhodčím řízením.⁶⁸ Otázkou která vyvstává z článku II, je požadavek podpisu smluvních stran. Je mnohem méně jasné, zda rozhodčí doložka obsažená v nepodepsané, avšak přesto dohodnuté písemné smlouvě splňuje požadavek formuláře podle čl. II odst. 2. Z doslovného znění čl. II odst. 2 se pravděpodobně vyžaduje, aby byla podepsána, jak písemná smlouva, která obsahuje rozhodčí doložku, tak samostatná rozhodčí smlouva, takže nepodepsaná písemná smlouva nebo rozhodčí smlouva nepodléhají Úmluvě. Navzdory tomu některé orgány dospěly k jiným závěrům a interpretovaly čl. II odst. 2 tak, že nevyžadují, aby byla podepsána smlouva obsahující rozhodčí doložku, na rozdíl od samostatné, samostatně stojící rozhodčí smlouvy, u které by byl vyžadován podpis. Například americký

⁶⁶ <http://www.newyorkconvention.org/list-of-contracting-states> (navštíveno 31. 8. 2018).

⁶⁷ MIČINSKÝ, Ludovít, OLÍK, Miloš, Dohovor o uznání a výkone cudzích rozhodcovských rozhodnutí. Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů. Komentár/Komentář. Wolters Kluwer, 2016. 532 s. ISBN 978-80-8168-526-2. s. 19.

⁶⁸ Vyhláška č. 74/1959 Sb., o Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů.

odvolací soud ve *Sphere Drake Insurance plc v. Marine Towing, Inc.* tvrdí, že v případě rozhodčí doložky ve smlouvě se nepoužijí požadavky platné pro rozhodčí smlouvy. Podpis se proto nevyžaduje. Tento závěr spočívá na výkladu znění čl. II odst. 2 s tím, že podpis nebo výměna dopisů je nutná pouze pro rozhodčí smlouvu, a nikoli pro doložku ve smlouvě, a to z důvodu interpunkce v čl. II odst. 2.⁶⁹ Články III-VI se zabývají samotným uznáním a výkonem cizích rozhodčích nálezů, čímž se budu blíže zabývat v kapitole 4.2.

3.2 Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži

Na evropské úrovni je nejdůležitějším dokumentem upravující rozhodčí řízení Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži,⁷⁰ která byla podepsána dne 21. dubna 1961 v Ženevě a pro Československo vstoupila v platnost dne 11. února 1964. Preambule uvádí, že je úmluva uzavřena ve snaze podporovat rozvoj evropského obchodu, pokud možno odstraňováním některých těžkostí, které by mohly bránit organizaci a působení mezinárodní obchodní arbitráže ve vztahu mezi fyzickými anebo právníckými osobami různých evropských zemí, hlavním cílem je tedy odstranění překážek v mezinárodní obchodní arbitráži. Dá se říci, že Evropská úmluva ovlivnila i úpravu uznání a výkonu rozhodčích nálezů v zákoně č. 216/1994 Sb., zejména v oblasti zrušení rozhodčího nálezu. Článek I vymezuje působnost úmluvy a definuje pojmy, jako jsou rozhodčí smlouva, arbitráž a sídlo. Rozhodčí smlouva je definována jako rozhodčí doložka obsažená ve smlouvě nebo smlouva o rozhodci, přičemž smlouva nebo smlouva o rozhodci jsou podepsány stranami nebo obsaženy ve výměně dopisů, telegramů nebo dálkopisných sdělení, a ve vztazích mezi státy, jejichž zákony nevyžadují, aby rozhodčí smlouva byla učiněna písemnou formou, znamená jakoukoliv dohodu, uzavřenou formou dovolenou těmito zákony.⁷¹ Závěrem v článku IX. odst. 2 upravuje vztah mezi Newyorskou úmluvou a Evropskou úmluvou ohledně zrušení rozhodčího nálezu.

3.3 Zákon o rozhodčím řízení

Zákon o rozhodčím řízení upravuje stěžejní aspekty rozhodčího řízení, jako je již zmíněná arbitrabilita. Ačkoliv přímo nedefinuje rozhodčí smlouvu, stanovuje její formu. Rozhodčí smlouva musí být uzavřena písemně, jinak je neplatná. Písemná forma je zachována i tehdy, je-li rozhodčí smlouva sjednána telegraficky, dálkopisem nebo elektronickými prostředky, jež umožňují

⁶⁹ BORN, Garry B., *International Commercial Arbitration (Second Edition)*, Kluwer Law International 2014, s. 678.

⁷⁰ Vyhláška č. 176/1964 Sb., o Evropské úmluvě o mezinárodní obchodní arbitráži.

⁷¹ Vyhláška č. 176/1964 Sb., o Evropské úmluvě o mezinárodní obchodní arbitráži, čl. I odst. 2 písm. a).

zachycení jejich obsahu a určení osob, které rozhodčí smlouvu sjednaly.⁷² Ve svém následujícím paragrafu stanovuje požadavky na osobu rozhodce. Rozhodcem může být občan České republiky, který je zletilý, bezúhonný a plně svéprávný, pokud zvláštní předpis nestanoví jinak. Podmínku bezúhonnosti nesplňuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen za trestný čin, jestliže nebylo jeho odsouzení zahlazeno.⁷³ V neposlední řadě můžeme zmínit úpravu rozhodčího řízení, které se zahajuje žalobou a je zahájeno dnem, kdy žaloba došla stálému rozhodčímu soudu nebo rozhodci. Podání žaloby má stejné právní účinky, jako kdyby byla v této věci podána žaloba u soudu.⁷⁴

3.4 Zákon o mezinárodním právu soukromém

Zákon č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém upravuje v části sedmé rozhodčí řízení a uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů. V § 117 je upraven institut rozhodčí smlouvy, jejíž přípustnost se posuzuje dle českého právního řádu a ostatní náležitosti dle právního řádu, kde má být rozhodčí nález vydán. V odstavci druhém jsou dány náležitosti formy, pro kterou platí právo rozhodné pro ostatní náležitosti rozhodčí smlouvy, stačí však, jestliže bylo učiněno za dost právnímu řádu místa nebo míst, kde došlo k projevu vůle.⁷⁵ Následně §118 upravuje způsobilost rozhodce, který je cizincem. Na osobu rozhodce nejsou kladeny kvalifikační požadavky jako na soudce obecných soudů.⁷⁶ Základním požadavkem je jeho způsobilost podle státu, jehož je občanem, avšak stačí, aby byl plně způsobilý dle českého právního řádu, což znamená zletilost v kombinaci se svéprávností a bezúhonností. Následuje úprava rozhodného práva, která primárně závisí na vůli stran, pokud si strany právo neurčí, je zcela na vůli rozhodce, aby určil rozhodné právo. Namísto volby práva je také možné, aby si strany zvolily rozhodování sporu podle zásad spravedlnosti. Nicméně dle komentáře k ZMPS v rozhodčím řízení s ohledem na arbitrabilitu sporů v něm projednávaných přichází v úvahu aplikace kolizních norem obsažených v nařízeních Řím I a Řím II. V této souvislosti je třeba konstatovat, že rozhodci nemusí podle čl. 4 odst. 3 nařízení Řím I aplikovat právo stanovené v čl. 4 odst. 1 a 2, vyplývá-li ze všech okolností případu, že smlouva je úžeji spojena s jinou zemí, pak se použije právo této země.⁷⁷ Konečně se dostáváme k samotnému uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů. Podmínkou uznání a vykonatelnosti je zaručená vzájemnost mezi cizím státem a Českou republikou, což znamená, že cizí stát prohlašuje všeobecně cizí rozhodčí nálezy za vykonatelné za podmínky vzájemnosti, tedy pokud druhý stát

⁷² Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení, § 3 odst. 1.

⁷³ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení, § 4.

⁷⁴ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení, § 14 odst. 1.

⁷⁵ Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, část sedmá.

⁷⁶ RŮŽIČKA, K. in PAUKNEROVÁ, Monika, ROZEHNALOVÁ, Naděžda, ZAVADILOVÁ, Marta a kol. Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář., Praha: Wolters Kluwer, 2013, ISBN 978-80-7478-368-5. s. 776.

⁷⁷ RŮŽIČKA, K. op. cit., s. 788.

také uznává a vykonává rozhodčí nálezy cizího státu. K uznání tedy není potřeba žádné zvláštní rozhodnutí, pouze se k němu přihlédně jako by byl vydán v České republice v případě, že splňuje uvedené předpoklady, k čemuž se vyjádřil Ústavní soud takto: přijetím Úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů vyhlášené ve Sbírce zákonů pod č. 74/1959 se Československo a posléze Česká republika jako nástupnický stát zavázaly uznávat a vykonávat rozhodčí nálezy vydané na území jiného smluvního státu, a to za podmínek stanovených touto Úmluvou.⁷⁸ V §121 jsou upraveny případy, kdy nebude cizí rozhodčí nález možné uznat ani vykonat, a to v případě, že není podle práva státu, v němž byl vydán, pravomocný nebo vykonatelný, byl zrušen ve státě, v němž byl vydán nebo podle jehož právního řádu byl vydán, je stížen vadou, která je důvodem pro zrušení českého rozhodčího nálezu soudem, nebo odporuje veřejnému pořádku.⁷⁹

⁷⁸ Nález Ústavního soudu IV. ÚS 189/10 ze dne 10. 5. 2010.

⁷⁹ Zákon č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém, §121.

4. Uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů

Jakmile je rozhodčí nález doručen stranám sporu nabývá účinků pravomocného soudního rozhodnutí. Pro strany je konečný a závazný. Při výkonu je nutné rozlišovat, zda se jedná o rozhodčí nález tuzemský nebo zahraniční. Výkon tuzemského nálezu je naproti výkonu zahraničního jednodušší, jelikož za žádných okolností nevyžaduje uznání orgánem veřejné moci. Zda se jedná o tuzemský či cizí rozhodčí nález stanovíme na základě kritéria místa vydání rozhodčího nálezu. Rozhodčí soud nedisponuje žádným oprávněním souvisejícím s výkonem rozhodčího nálezu, posledním úkonem v řízení je opatření rozhodčího nálezu doložkou právní moci, a tím role rozhodčího soudu končí. Výkonem se rozumí donucení povinného ke splnění povinnosti stanovené rozhodčím nálezem. Povinný má možnost podat návrh na zastavení výkonu za podmínky, že ve lhůtě do 30 dnů podá u příslušného soudu návrh na zrušení rozhodčího nálezu. Pokud tak neučiní, bude soud po uplynutí lhůty pokračovat ve výkonu.⁸⁰

4.1 Vzájemnost

Základní podmínkou pro uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů je vzájemnost, která v mezinárodním právu soukromém znamená přiznání určité výhody účastníkovi nebo postup tuzemského orgánu určitým způsobem pouze za podmínky, že je stejná výhoda nebo postup zaručen i českému účastníkovi orgánem cizího státu. Vzájemnost považuje za zaručenou také v případě, že cizí stát prohlašuje všeobecně cizí rozhodčí nálezy za vykonatelné za podmínky vzájemnosti. Jedná se zejména o vzájemnost formální v rámci mezinárodních smluv.⁸¹ V rámci členských států Newyorské úmluvy se vychází z fikce, je-li rozhodčí nález vydán na území smluvního státu a je-li žádáno o jeho uznání a výkon v jiném smluvním státě, je vzájemnost zaručena. Vzájemnost je zaručena též v případě existence dvoustranných smluv o právní pomoci (např. se Slovenskem), které obsahují úpravu uznání a výkonu rozhodčích nálezů vydaných na území druhého smluvního státu.⁸²

4.2 Podmínky uznání a výkonu (srovnání NÚ a ZMPS)

V režimu Newyorské úmluvy platí, že každý smluvní stát je povinen uznat cizí rozhodčí nález za závazný a povolit jeho výkon podle předpisů o řízení, které platí na území, kde je nález uplatňován. Smluvní státy mohou prohlásit, že budou uplatňovat Úmluvu pouze na uznávání a výkon nálezů

⁸⁰ RŮŽIČKA, Květoslav. Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. 254 s., ISBN 80-868-9843-1, s. 191-192.

⁸¹ JANKŮ, M. op. cit., s. 99.

⁸² RŮŽIČKA, K. op. cit., s. 794.

udělovaných na území jiného smluvního státu. Přibližně dvě třetiny smluvních států učinily tuto výhradu. Soud ve státě, který učinil výhradu reciprocity, aplikuje Úmluvu pouze tehdy, pokud byl nález vydán na území jiného smluvního státu nebo pokud je nález spojen s jiným smluvním státem. Při uznání a výkonu nesmí být stanoveny podstatně tíživější podmínky nebo vyšší soudní poplatky, než jsou stanoveny pro uznání a výkon rozhodčích nálezů tuzemských. Je zde tedy snaha zakotvit minimální standart, který je třeba v rámci uznání a výkonu dodržet. Lze tedy dovodit, přestože se uznání a výkon provádí dle předpisů státu, ve kterém se o něj žádá, musí smluvní státy dodržovat podmínky, které jsou přímo stanovené Úmluvou, avšak Úmluva státům nezakazuje přizpůsobit proces uznání a výkonu tak, aby byla zohledněna všechna specifika vnitrostátního pořádku za předpokladu, že takové zohlednění nebude vykazovat znaky zvýhodnění tuzemských nálezů. Skutečnosti, které Úmluva neupravuje, jsou pak na posouzení jednotlivých států, například období, kdy musí dojít k podání návrhu na uznání a výkon. V praxi je uplatňován přístup, že promlčecí doba podléhá právní úpravě státu, kde se žádá o uznání a výkon.⁸³ Samotné podmínky pro uznání pak stanoví článek IV. Základním předpokladem a podmínkou pro uznání a výkon je předložení originálu rozhodčího nálezu nebo jeho řádně ověřené kopie a originál písemné rozhodčí smlouvy nebo její řádně ověřenou kopii, tedy řádné prokázání existence obou dokumentů. Pokud oba nebo jeden z těchto dokumentů nejsou v úředním jazyku země výkonu, je třeba zajistit úředně ověřený překlad. Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že oprávněný má povinnost předložit uvedené dokumenty, tedy předepsané požadavky podle článku IV jsou povinné a oprávněný je musí naplnit.⁸⁴ Na druhou stranu existuje i přístup soudů, že by se neměla uplatňovat příliš přísná norma na formální požadavky na předkládání dokumentů, když podmínky pro uznání jsou nesporné a materiálně nepochybné nebo, že by bylo nesmyslnou formalitou vyžadovat od oprávněného, aby prokázal nespornou existenci a pravost rozhodčího nálezu.⁸⁵ Bermudský soud ve svém odůvodnění rozhodnutí výstižně stanovil postavení oprávněného a povinného, když stanovil, že hlavním účelem Newyorské úmluvy, je zejména ve vztahu k povinnému, vzdorujícímu výkonu, vykládat důkazní břemeno podle čl. V úmluvy. Jediná povinnost tížící oprávněného je splnit

⁸³ MIČINSKÝ, L. op. cit., s. 68-71.

⁸⁴ BORN, Garry B., *International Commercial Arbitration (Second Edition)*, Kluwer Law International 2014, s. 3397 (V originálním znění: In the words of one national court, “[t]he requirements of Article IV(1) of the Convention are mandatory requirements that an applicant must satisfy.”).

⁸⁵ BORN, Garry B., *International Commercial Arbitration (Second Edition)*, Kluwer Law International 2014, s. 3398 (V originálním znění: “one should not apply too strict a standard to the formal requirements for the submission of documents ... when ... the conditions for recognition are undisputed and materially beyond doubt.” Or, as another court explained, “it would be a hollow formality to require the claimant to prove the – undisputed – existence and authenticity of the arbitral award.”).

požadavky článku IV předložením požadovaných dokumentů nebo kopií. Oprávněný však není povinen dokázat nic.⁸⁶

Oproti tomu zákon o mezinárodním právu soukromém, stanoví, že cizí rozhodčí nálezy budou v České republice uznány a vykonány jako české rozhodčí nálezy, je-li zaručena vzájemnost, která se považuje za zaručenou také v případě, že cizí stát prohlašuje všeobecně cizí rozhodčí nálezy za vykonatelné za podmínky vzájemnosti. Uznání se nevyslovuje žádným zvláštním rozhodnutím, k cizímu rozhodčímu nálezu se při zachování podmínek § 120 a 121 ZMPS přihlédne, jako by šlo o český rozhodčí nálezu a jeho výkon se nařizuje rozhodnutím českého soudu, které je třeba odůvodnit.⁸⁷ Nicméně ustanovení ZMPS se použijí, pouze pokud na daný případ nedopadají ustanovení mezinárodních smluv.

4.3 Odepření uznání a výkonu dle ZMPS

Je nutné pamatovat na skutečnost, že cizí rozhodčí nálezy nelze českými soudy zrušit, lze pouze odepřít jejich uznání a výkon za stanovených podmínek. Odepření výkonu může dle § 121 zákona o mezinárodním právu soukromém nastat, pokud nastane jedna z taxativně vymezených možností. První možností je, že rozhodčí nálezu není podle práva státu, v němž byl vydán, pravomocný nebo vykonatelný. Zda je cizí rozhodčí nálezu pravomocný a vykonatelný, je možné dovodit z doložky právní moci, která by měla být umístěna zpravidla na jeho první stránce nebo doložena na zvláštní listině, popř. může být právní moc cizího rozhodčího nálezu doložena jiným způsobem, stanoveným právním řádem státu, kde byl rozhodčí nálezu vydán nebo podle kterého byl rozhodčí nálezu vydán. Dalším důvodem odepření je situace, kdy rozhodčí nálezu byl zrušen ve státě, v němž byl vydán nebo podle jehož právního řádu byl vydán, přičemž každý stát si stanoví ve svém právním řádu důvody, pro které může být rozhodčí nálezu zrušen obecným soudem. Dále pokud je rozhodčí nálezu stížen vadou, která je důvodem pro zrušení českého rozhodčího nálezu soudem, ZMPS tedy odkazuje na § 31 ZRŘ (blíže v kapitole 2.5). Posledním důvodem je skutečnost, že rozhodčí nálezu odporuje veřejnému pořádku a pro rozpor s veřejným pořádkem je nutné neuznat výkon cizího rozhodčího nálezu, pokud by důsledek jeho výkonu byl v rozporu se základními představami o spravedlnosti a jejím výkonu. Za nálezu, který odporuje veřejnému pořádku, se v zásadě považuje takový rozhodčí nálezu, který by ukládal povinnosti, jejichž splnění je v rozporu

⁸⁶ BORN, Garry B., *International Commercial Arbitration (Second Edition)*, Kluwer Law International 2014, s. 3404 (V originálním znění: „the central purpose of the New York Convention, namely that it is for the respondent resisting enforcement to discharge the burden of proving a case under Art. V of the Convention. The only obligation on an applicant is to comply with [Article IV] by producing the required documents or copies; the applicant is however not required to ‘prove’ anything.”).

⁸⁷ Zákon č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém, §120-122.

s kogentními předpisy českého práva nebo jejichž splnění by bylo postiženo veřejnoprávní sankcí či jiným obdobným následkem. Mohlo by jít například o nález, který by uznal českého žalovaného povinným zaplatit cizímu žalobci úroky z prodlení v nepřiměřené výši.⁸⁸ Pojmem veřejný pořádek se tuzemské soudy zabývaly i ve spojitosti s rozhodčím řízením např. Nejvyšší soud poznamenal, že rozpor s veřejným pořádkem je sledován tehdy, jestliže by přiznání účinku vykonatelnosti rozhodčího nálezu odporovalo základním principům ústavního a právního řádu, společenského zřízení a veřejného pořádku vůbec, přičemž by se jednalo o porušení takového zájmu, na kterém je třeba zcela jednoznačně a v každém ohledu trvat. Rozpor s veřejným pořádkem se týká případů, kdy v řízení, z něhož příslušné rozhodnutí cizozemského soudu vzešlo, byla porušena základní práva účastníka řízení; trvání na ochraně základních práv jednotlivce bezpochyby k takovým základním principům právního řádu v České republice náleží (srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 10. 5. 2010, sp. zn. IV. ÚS 189/10).⁸⁹ Pojmem se zabývá i odborná literatura např. Kapitán definuje veřejný pořádek jako hodnoty, jež nacházejí svůj odraz v právu a které jednotlivé státy proklamují chránit. Jako příklad lze uvést podstatné zásady práv, zásady společenského zřízení či dobré mravy.⁹⁰ Corthaut ve své publikaci definuje veřejný pořádek jako soubor norem v samém srdci politického subjektu, které vyjadřují a chrání základní možnosti jím přijaté, s ohledem na jeho politické, ekonomické, společenské a kulturní uspořádání.⁹¹ Rozehnalová pak shrnuje, že veřejný pořádek reflektuje morální, sociální, ekonomické či právní hodnoty natolik důležité, že je nutné je chránit za všech okolností a bez výjimky.⁹² Pojmu veřejný pořádek se věnuje i ZMPS v § 4⁹³ a jeho komentář, který stanoví, že veřejný pořádek představuje obecně jednu z podstatných náležitostí demokratického právního státu prostupující celé právo a zahrnující pravidla, na nichž leží právní základy společenského řádu společnosti. V českém právním

⁸⁸ RŮŽIČKA, K. op. cit., s. 803.

⁸⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 2016, sp. zn. 20 Cdo 676/2016.

⁹⁰ KAPITÁN, Zdeněk. Teorie veřejného pořádku. Časopis pro právní vědu a praxi. 2004, č. 3, s. 214.

⁹¹ CORTHAUT, Tim. EU Ordre Public. Alphen aan den Rijn : Wolters Kluwer, 2012, s. 15 (Originální znění: „The ordre public is the complex of norms at the very heart of a political entity expressing and protecting the basic options taken by that entity in respect of its political, economic, social and cultural order.“).

⁹² ROZEHNALOVÁ, Naděžda. et al. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I). Praha: Wolters Kluwer, a.s. 2013, 448 s., ISBN 978-80-7478-003-5, s. 339.

⁹³ Ustanovení zahraničního právního řádu, jehož se má použít podle ustanovení tohoto zákona, nelze použít, jestliže by se účinky tohoto použití zjevně přičily veřejnému pořádku. Ze stejných důvodů nelze uznat cizí rozhodnutí, cizí soudní smír, cizí notářskou a jinou veřejnou listinu, cizí rozhodčí nález, nebo provést procesní úkon k dožádání z ciziny, anebo uznat právní poměr nebo skutečnost, které vznikly v cizině nebo podle zahraničního právního řádu.

prostředí hovoříme o tzv. negativním veřejném pořádku, jehož primární funkcí je obrana proti nežádoucím účinkům cizího práva.⁹⁴

4.4 Odepření uznání a výkonu dle Newyorské úmluvy

Autoři Newyorské úmluvy zamýšleli odstranit možnost účastníka rozhodčího řízení zrušit svůj závazek rozhodovat v rozhodčím řízení a místo toho předložit spor státním soudům. Úmluva proto stanoví režim „pro-vymáhání“ a „pro-arbitráž“, který spočívá na předpokládané platnosti - formální a věcné rozhodčích smluv. Tato předpokládaná platnost může být zrušena pouze z omezeného počtu důvodů. „Pro-vymáhání“ znamená, že Newyorská úmluva nahrazuje méně příznivé vnitrostátní právní předpisy. Soudy nemohou podle svých vnitrostátních právních předpisů uplatňovat přísnější požadavky na platnost rozhodčí smlouvy (jako například požadavek, aby byla rozhodčí doložka ve smlouvě podepsána samostatně). Současně řada soudů stále častěji tvrdí, že čl. II odst. 2 jim umožňuje vycházet z příznivějších vnitrostátních právních předpisů. Pokud právo státu umožňuje, aby byla rozhodčí smlouva uzavřena ústně nebo mlčky, platí tento zákon.⁹⁵

Odepření uznání a výkonu rozhodčích nálezů upravuje také Newyorská úmluva ve svém článku V, který upravuje jak odepření na návrh strany, tak z úřední moci s taxativně vymezenými důvody. Je však nutné dodat, že odepření uznání a výkonu se nijak nedotýká platnosti rozhodčího nálezu a soudy nejsou oprávněny nahrazovat rozhodnutí rozhodčího soudu svým vlastním, a to ani v případě pochybení v právních otázkách.⁹⁶ Zároveň musíme pamatovat na princip favor arbitrandum, který ukládá soudům posuzovat rozhodčí nálezy flexibilně a podporovat je.⁹⁷ Zároveň nic v Newyorské úmluvě nevyžaduje, aby smluvní stát někdy odmítl uznání rozhodčího nálezu. Úmluva požaduje pouze, aby smluvní státy uznávaly za určitých okolností rozhodčí nálezy a smlouvy. Nic v článku V ani základní struktura ani účel úmluvy nestanoví opačnou povinnost neuznávat rozhodčí nálezy nebo smlouvu.⁹⁸

Prvním důvodem odepření v režimu Newyorské úmluvy je, že strany rozhodčí smlouvy byly podle zákona, který se na ně vztahuje, nezpůsobilé k jednání, nebo že rozhodčí smlouva není platná podle práva, jemuž strany tuto smlouvu podrobily, nebo v nedostatku odkazu v tomto směru, podle práva země, kde nález byl vydán. Dále za situace, kdy strana, proti níž je nález uplatňován, nebyla řádně

⁹⁴ PAUKNEROVÁ, M. in PAUKNEROVÁ, Monika, ROZEHNALOVÁ, Naděžda, ZAVADILOVÁ, Marta a kol. Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář., Praha: Wolters Kluwer, 2013, ISBN 978-80-7478-368-5, komentář k § 4.

⁹⁵ Příručka ICCA k NYC, s. 37-38.

⁹⁶ MIČINSKÝ, L. op. cit., s. 85.

⁹⁷ MIČINSKÝ, L. op. cit., s. 81.

⁹⁸ BORN, Garry B., International Commercial Arbitration (Second Edition), Kluwer Law International 2014, s. 3428.

vyrozuměna o ustanovení rozhodce nebo o rozhodčím řízení nebo nemohla z jakýchkoliv jiných důvodů uplatnit své požadavky. V případě, že nález se týká sporu, pro který nebyla uzavřena rozhodčí smlouva nebo který není v mezích rozhodčí doložky, nebo že nález obsahuje rozhodnutí přesahující dosah rozhodčí smlouvy, je možné odepřít výkon. Avšak pokud je možné části rozhodčího nálezu ve věcech podrobených rozhodčímu řízení oddělit od části nálezu jednajících o věcech, které mu nejsou podrobeny, ta část nálezu, která obsahuje rozhodnutí o věcech podrobených rozhodčímu řízení, může být uznána a vykonána. Čtvrtým důvodem je špatné složení rozhodčího soudu nebo situace, kdy rozhodčí řízení nebylo v souladu s ujednáním stran nebo se zákony země, kde se rozhodčí řízení konalo. Posledním důvodem pro odepření uznání a výkonu na návrh strany je, že nález se dosud nestal pro strany závazným nebo byl zrušen, nebo že jeho výkon byl odložen příslušným orgánem země, v níž nebo podle jejíhož právního řádu byl vydán.⁹⁹ Odklad výkonu je jedna z možností obrany stran proti exekuci rozhodčího nálezu, který je upraven v článku VI. Účelem je zabezpečit přechodné období, ve kterém musí soud dojít k názoru, zda existují důvody pro zrušení rozhodčího nálezu. Působí tedy jako předběžný prostředek, přičemž soud přihlíží zejména k pravděpodobnosti úspěchu návrhu na zrušení a potřebě ochrany zájmů oprávněného.¹⁰⁰

4.4.1 čl. V odst. 1 písm. a) Newyorské úmluvy

Nezpůsobilost a neplatnost rozhodčí smlouvy se řídí právem státu, které se na danou osobu nebo smlouvu vztahuje, nebo právem místa, které si strany zvolily. Pokud je jedna ze stran nezpůsobilá nebo je rozhodčí smlouva neplatná, znamená to, že nebyla splněna jedna ze základních podmínek rozhodčího řízení. Mezi typy důvodu zahrnující obranu proti nezpůsobilosti, patří mentální neschopnost, fyzická neschopnost, nedostatek pravomoci jednat jménem právnické osoby nebo smluvní strana, která je příliš mladá na to, aby podepsala smlouvu. Kromě toho je pojem nezpůsobilost vykládán v kontextu čl. V odst. 1 písm. a) ve smyslu neschopnosti k uzavírání smluv. Například to může nastat, pokud rozhodné právo zakáže straně, která je státní podnik, uzavřít rozhodčí smlouvu pro určité typy případných sporů. V některých jurisdikcích může mít státní podnik zakázáno uzavřít rozhodčí smlouvu v rámci kontaktu týkajícího se smluv o obraně.¹⁰¹ Jak bylo již nastíněno, je nutné se podívat do rozhodného práva. Například v České republice stanoví § 29 ZMPS, že se právní subjektivita řídí státem obvyklého pobytu fyzické osoby. Nahlédneme-li tedy do § 15 občanského zákoníku, zjistíme, že právní osobnost je chápána jako

⁹⁹ Vyhláška č. 74/1959 Sb., o Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, článek V.

¹⁰⁰ MIČINSKÝ, L. op. cit., s. 338-9.

¹⁰¹ Příručka ICCA k NYC, s. 84.

způsobilost mít práva a povinnosti a svéprávnost pro sebe vlastním právním jednáním nabývat práva a povinnosti.¹⁰²

Ohledně neplatnosti rozhodčí smlouvy odpůrci často tvrdí, že rozhodčí smlouva není formálně platná, protože není v písemné formě, jak vyžaduje čl. II odst. 2 Úmluvy. Související důvody pro odmítnutí výkonu rozhodnutí, které mohou být vzneseny, spočívají v neexistenci rozhodčí smlouvy ve smyslu Úmluvy. Jiné běžné příklady, které mohou být použity v rámci tohoto důvodu, zahrnují tvrzení o protiprávnosti, nátlaku nebo podvodu.¹⁰³

4.4.2 čl. V odst. 1 písm. b) Newyorské úmluvy

Písmeno b) garantuje právo na spravedlivý proces. Procesní nedostatek ve formě nevyrozumění strany nebo odepření možnosti uplatnit požadavky může toto právo porušit a mít za následek možnost odepření výkonu rozhodčího nálezu. Důkazní povinnosti je pak zatížena strana, která se takového porušení dovolává. Je tedy nutné prokázat, že ji nebylo umožněno uplatnit svá práva.¹⁰⁴ Obecně písmeno b) odráží to, co evropští právníci považují za odmítnutí procesní spravedlnosti, rovného zacházení nebo přirozené spravedlnosti a toho, co by právníci v USA považovali za popření řádného procesu. Slovy švýcarského federálního soudu, ačkoli mnoho z těch států, které jsou stranami Newyorské úmluvy, jsou jurisdikce „civil law“ nebo jsou zde takové jako Čína, které odvozuji z „civil law“ veškerá nebo část procesních pravidel, a proto mají v podstatě inkviziční systém.¹⁰⁵ Článek V Úmluvy chrání požadavky přirozené spravedlnosti odrážející se v pravidlu „budiž slyšena i druhá strana“.¹⁰⁶ Úmluva se výslovně nezabývá otázkou, jaké národní zákony nebo jaké mezinárodní normy se použijí při určování, zda je výjimka z tohoto článku pro procesní nespravedlnost splněna. Možnosti výběru standardů procesní spravedlnosti použitelných podle čl. V odst. 1 písm. b) zahrnují: a) vnitrostátní právní předpisy místa uznání, b) vnitrostátní předpisy dle sídla rozhodčího soudu, c) vnitrostátní právní normu vyvinutou speciálně pro použití

¹⁰² MIČINSKÝ, L. op. cit., s. 94.

¹⁰³ Příručka ICCA k NYC, s. 86.

¹⁰⁴ MIČINSKÝ, L. op. cit., s. 111.

¹⁰⁵ Inkviziční princip byl základem feudálního inkvizičního procesu, který byl založen na zásadě vyšetřovací (inkviziční) a soustřeďoval všechny základní procesní funkce do rukou soudce (inkvirenta), který sám opatřoval i prováděl důkazy, a to jak ve prospěch, tak i v neprospěch obviněného, a nakonec i ve věci rozhodoval o jeho vině či nevině. To vedlo v průběhu historického vývoje k zásadním pochybnostem o nestrannosti soudu, neboť průvodním jevem klasického inkvizičního procesu bylo zcela nedostatečné zajištění obhajoby obžalovaného, který byl jen předmětem takového řízení, a ne jeho stranou (subjekty řízení v tr. řízení). Opakem I. je akuzací princip (obžalovací zásada), který je základem kontradiktorního procesu, a jehož důsledkem je rozdělení procesních funkcí mezi různé procesní subjekty. (ŠÁMAL, Pavel. Inkviziční princip. In: HENDRYCH, Dušan, BĚLINA, Miroslav, FIALA, Josef, ŠÁMAL, Pavel, ŠTURMA, Pavel, ŠTENGLOVÁ, Ivana, KARFÍKOVÁ, Marie. Právní slovník. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009).

¹⁰⁶ BORN, Garry B., International Commercial Arbitration (Second Edition), Kluwer Law International 2014, s. 3494.

v mezinárodních arbitrážích a d) mezinárodně jednotnou normou odvozenou přímo z čl. V odst. 1 písm. b). Různé vnitrostátní soudy a jiné orgány přijaly různá řešení pro výběr mezi těmito různými variantami. Dvěma nejčastěji používanými možnostmi jsou právo fóra a mezinárodních standardů, které stanoví čl. V odst. 1 písm. b).¹⁰⁷ Jedním z požadavků práva na spravedlivý proces je řádné vyrozumění, které není výslovně definováno v Úmluvě. Je však zřejmé, že řádné vyrozumění neznamená stejnou formu oznámení, jako je požadováno v řízení před vnitrostátními soudy, ale znamená místo toho oznámení, které je vhodné v rámci mechanismu smluvního řešení sporů smluvních stran, včetně případných použitelných institucionálních rozhodčích pravidel.¹⁰⁸ Velice známý je případ společnosti Iran Aircraft Industries v. Avco Corp. ve Spojených státech, kde bylo uznání a výkon odmítnuto, protože žalovaný nebyl schopen prezentovat svůj případ. Po konzultaci s předsedou tribunálu (který byl následně nahrazen), se odpůrce rozhodl na doporučení předsedy nepředkládat faktury na podporu analýzy škod. Odpůrce se opíral pouze o své souhrny, ale uvedl, že je připraven poskytnout v případě potřeby další důkazy. Tribunál nakonec odmítl nárok na náhradu škody na základě toho, že neexistují žádné podpůrné důkazy. Americký odvolací soud pro druhý okruh odmítl uznání a výkon rozhodnutí na základě toho, že strana, která prohrála, nebyla schopna prokázat svůj nárok na náhradu škody.¹⁰⁹

4.4.3 čl. V odst. 1 písm. c) Newyorské úmluvy

Písmeno c) skrývá dva důvody odepření uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů. Prvním je nedostatek pravomoci rozhodčího soudu vydat rozhodčí nález z důvodu neexistence rozhodčí smlouvy. Druhým důvodem je případ, kdy existuje platná rozhodčí smlouva, ale spor je mimo její rámec. Jak jsem již uvedla rozhodčí smlouva je základním předpokladem pro konání rozhodčího řízení a vydání rozhodčího nálezu. V rámci rozhodčí smlouvy se mezi stranami vytváří smluvní vztah, na základě kterého si určí, které spory vyčleňují z působnosti všeobecných soudů a zavazují se je řešit v rozhodčím řízení. Tento odpírací důvod tak slouží k napravení pochybení rozhodčího soudu spočívající v tom, že rozhodl o sporu, pro který nebyla uzavřena rozhodčí smlouva nebo byl nad její rámec. V těchto situacích lze však oddělit jednotlivé části rozhodčího nálezu a odepřít

¹⁰⁷ BORN, Garry B., *International Commercial Arbitration (Second Edition)*, Kluwer Law International 2014, s. 3499-3500.

¹⁰⁸ BORN, Garry B., *International Commercial Arbitration (Second Edition)*, Kluwer Law International 2014, s. 3509.

¹⁰⁹ United States: United States Court of Appeals, Second Circuit, 24 November 1992 (*Iran Aircraft Industries and Iran Helicopter Support and Renewal Company v. Avco Corporation*) *Yearbook Commercial Arbitration XVIII* (1993), s. 596-605 (US no. 143).

výkon pouze v té části, která nespadá do okruhu sporů upravených rozhodčí smlouvou. Opět platí, že důkazní břemeno nese strana, která odepření navrhuje.¹¹⁰

4.4.4 čl. V odst. 1 písm. d) Newyorské úmluvy

Skutečnost, že složení rozhodčího soudu nebo rozhodčí řízení nebylo v souladu s ujednáním stran nebo takové ujednání bylo v rozporu s právním řádem místa konání, je dalším odpíracím důvodem. Rozhodčí nález sám o sobě nemusí trpět obsahovými chybami, ale vadami může trpět průběh rozhodčího řízení (např. nedodržení způsobu jmenování rozhodců nebo procesních pravidel).¹¹¹ V prvé řadě má přednost autonomie vůle smluvních stran, poté nastupuje právní úprava místa konání. Jelikož z Úmluvy nevyplývají žádné minimální požadavky na procesní pravidla, mohou si strany stanovit své vlastní zcela na základě své vůle.¹¹² Avšak i v rozhodčím řízení má autonomie vůle své meze. Ujednání stran nesmí být v rozporu s veřejným pořádkem nebo právem na spravedlivý proces v místě, kde se žádá o uznání a výkon. Také musí být v souladu s kogentními normami místa konání rozhodčího řízení.¹¹³

Otázka složení rozhodčího soudu byla řešena například ve věci China Nanhai. Hongkongský vrchní soud konstatoval, že ačkoli nebyla dodržena zvláštní dohoda stran, pokud jde o složení tribunálu, vykonávací soud by měl vykonat svou diskreční pravomoc k vykonání nálezu, neboť dotyčné porušení je poměrně triviální.¹¹⁴ Dalším úspěšným případem spadajícím pod písmeno d) může být případ z roku 1978. Odvolací soud ve Florencii zjistil, že rozhodčí tribunál se sídlem v Londýně porušil arbitrážní dohodu stran, ačkoli to bylo v souladu s právem země, kde rozhodčí řízení proběhlo. Rozhodčí doložka stanovila, že by měli být jmenováni tři rozhodci, ale dva rozhodci jmenovaní stranami nezvolili třetího rozhodce, neboť se shodli na výsledku případu, což anglické právo v té době povolovalo.¹¹⁵ Posledním rozhodnutím, které jsem se rozhodla uvést je rozhodnutí Švýcarského odvolacího soudu, který odmítl uznání a výkon německého nálezu a konstatoval, že rozhodčí řízení nebylo v souladu se souhlasem stran, jelikož rozhodčí smlouva stanovila rozhodčí řízení v Hamburku, ve kterém měly být "všechny spory vyřešeny v jednom a

¹¹⁰ MIČINSKÝ, L. op. cit., s. 134.

¹¹¹ MIČINSKÝ, L. op. cit., s. 152.

¹¹² MIČINSKÝ, L. op. cit., s. 155-6.

¹¹³ MIČINSKÝ, L. op. cit., s. 158.

¹¹⁴ Hongkong: Supreme Court of Hongkong, HighCourt, 13 July 1994 (ChinaNanhai Oil Joint Service Corporation Shenzhen Branch v. Gee Tai Holdings Co. Ltd.) Yearbook Commercial Arbitration XX (1995), s. 671-680 (Hong Kong no. 8).

¹¹⁵ Italy: Corte di Appello, Florence, 13 April 1978 (Rederi Aktiebolaget Sally v. srl Termarea) Yearbook Commercial Arbitration IV (1979) s. 294-296 (Italy no. 32).

tomtéž rozhodčím řízení". Místo toho se rozhodčí řízení uskutečnilo ve dvou fázích. Nejprve kvalitní arbitráž dvou odborníků a následně rozhodčí řízení ve skupině tří rozhodců.¹¹⁶

4.4.5 čl. V odst. 1 písm. e) Newyorské úmluvy

Důvodem odepření je také skutečnost, že se nález nestal závazným nebo byl zrušen nebo byl jeho výkon odložen. Rozhodčí nález je závazný, pokud proti němu neexistuje žádný opravný prostředek. Existují dva přístupy posuzování závaznosti. První přístup posuzuje závaznost z hlediska Úmluvy, naopak druhý spočívá v posouzení závaznosti podle práva místa vydání.¹¹⁷ V České republice i na Slovensku se pojem závaznosti pojí s pravomocným a vykonatelným rozhodnutím. Jakmile dojde ke zrušení rozhodčího nálezu nelze ho již v žádném jiném státě vykonat. Posledním důvodem odepření výkonu v rámci písmene e) je odložení výkonu, který může odložit kompetentní orgán místa vydání. Nicméně, jak uvedl švédský nejvyšší soud, odklad výkonu rozhodčího nálezu, který je v některých státech automatickým následkem začátku soudního řízení o zrušení, nemůže být považován za odklad ve smyslu tohoto článku.¹¹⁸ Strana navrhuující odepření tedy musí prokázat, že se jednalo o výslovné rozhodnutí o odkladu, nikoliv o pasivní aplikaci práva.

4.4.6 čl. V odst. 2 písm. a) Newyorské úmluvy

Jak bylo již výše uvedeno, Newyorská úmluva rozlišuje mezi odepřením výkonu na návrh stran a z úřední moci. Odepření z úřední moci je možné v případě nedostatku arbitrability nebo v případě, že uznání nebo výkon by byl v rozporu s veřejným pořádkem. Písmeno a) umožňuje příslušnému orgánu veřejné moci, aby z úřední moci odepřel uznání a výkon cizího rozhodčího nálezu, pokud není možné předmět sporu řešit v rozhodčím řízení. V mezinárodním právu znamená pojem arbitrability omezení smluvní svobody stran předložit určité spory rozhodčímu soudu. Tato volnost je omezena vnitrostátními předpisy smluvních států upravující arbitrabilitu.¹¹⁹ Typickými příklady, kdy je vyloučeno konat rozhodčí řízení je ve věci soutěžního, spotřebitelského, insolvenčního, rodinného nebo dědického práva. Do 80. let 20. století patřily i spory ze soutěžního práva mezi vyloučené z rozhodčího řízení. Přelom nastal díky rozhodnutí nejvyššího soudu USA Mitsubishi Motors Corporation proti Soler Chrysler Plymouth Inc, ve kterém bylo konstatováno, že je národním soudem USA zachována možnost ochrany legitimních nároků stran i ve stádiu vykonatelnosti rozhodčího nálezu. V současnosti je tedy většina sporů ze soutěžního práva

¹¹⁶ Switzerland: Appellationsgericht, Basel-Stadt, 6 September 1968, (Corporation XAG, buyer v. Firm Y, seller) Yearbook Commercial Arbitration I (1976) s. 200 (Switzerland no. 4).

¹¹⁷ MIČINSKÝ, L. op. cit., s. 188-9.

¹¹⁸ MIČINSKÝ, L. op. cit., s. 201.

¹¹⁹ MIČINSKÝ, L. op. cit., s. 203.

arbitrovatelná, až na ty, které patří do výlučné pravomoci veřejných orgánů. V rámci spotřebitelského práva existuje v Evropské unii legislativa, která považuje rozhodčí doložku ve formulářových smlouvách za nepřijatelnou. Stejně tak se v mnoha dalších státech uplatňují omezení, která chrání spotřebitele. Nicméně obecně převládá názor, že spotřebitelské spory jsou arbitrovatelné a omezení se týkají pouze požadavku na rozhodčí doložku.¹²⁰ Insolvenční právo je téměř v každém státě vyňato z pravomoci rozhodců, a to z důvodu, že účinky insolvenčního řízení ovlivňují i třetí strany a vyvolání těchto účinků obvykle vyžaduje rozhodnutí orgánu veřejné moci.¹²¹ Podle české právní úpravy způsobuje prohlášení konkurzu stavení probíhajícího rozhodčího řízení, případně zakazuje zahajování jakýkoliv dalších rozhodčích řízení.¹²²

4.4.7 čl. V odst. 2 písm. b) Newyorské úmluvy

Účelem tohoto ustanovení je poskytnout smluvním státům prostředek ochrany veřejných zájmů. Pojem veřejný pořádek je každým státem definován jednotlivě dle hodnot společenského systému. Jednou z definic může být např. soubor vztahů, které jsou předmětem intenzivní ochrany a principy, které musí být bezprostředně chráněny a dodržovány. V užším pojetí pak hovoříme o prosazování a ochraně hodnot právních, morálních, politických a ekonomických. Naopak v širším slova smyslu zahrnuje problematika veřejného pořádku i prosazování veřejných zájmů státu.¹²³ Pojetí veřejného pořádku z pohledu českého právního řádu, je vázáno zejména na občanský zákoník. S novým občanským zákoníkem došlo k posílení chápání tohoto pojmu, neboť § 1 odst. 2 dává stranám volnost při uzavírání právních vztahů, ale pouze za podmínky, že takové ujednání nenaruší veřejný pořádek.¹²⁴ I přesto, že je tento pojem obsažen v hlavním soukromoprávním kodexu, není definován a důvodová zpráva uvádí pouze, že veřejný pořádek prostupuje celé právo a zahrnuje pravidla, na nichž leží základy společenského řádu zdejší společnosti. Právníký slovník vymezuje veřejný pořádek jako právním předpisem neurčený pojem. V obecném smyslu představuje souhrn pravidel nebo zásad chování na veřejnosti. Veřejný pořádek je v tomto smyslu znakem skutkové podstaty přestupku (§ 47 PřesZ). Zvláštní uplatnění

¹²⁰ MIČINSKÝ, L. op. cit., s. 216-18.

¹²¹ MIČINSKÝ, L. op. cit., s. 221.

¹²² § 263 (1) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení: „Není-li v tomto zákoně stanoveno jinak, přerušují se soudní a rozhodčí řízení, která se týkají majetkové podstaty nebo které mají být uspokojeny z majetkové podstaty, jejichž účastníkem je dlužník, prohlášením konkursu. V těchto řízeních lze pokračovat jen za podmínek stanovených tímto zákonem; možnost postupovat podle ustanovení § 141a tím není dotčena.“

¹²³ MIČINSKÝ, L. op. cit., s. 249-50.

¹²⁴ § 1 (2) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník: „Nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona; zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.“

zásady veřejného pořádku přichází v úvahu zejména také v případech, v nichž by se účinky právního řádu cizího státu, jenž by měl být aplikován v řízení o věcech s cizím (mezinárodním) prvkem, přičily zásadám společenského a státního zřízení ČR. Musí jít o takové zásady, na nichž je nutné bez výhrady trvat (např. pokud by šlo o úpravu diskriminující ženy, národnost, rasu apod., ale i např. o zásadu nutnosti doručovat účastníku řízení návrh na zahájení řízení). Úvaha o porušení rozporu s veřejným pořádkem náleží především soudu.¹²⁵

Dle usnesení Krajského soudu v Brně ve věci uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů by bylo v rozporu s právním řádem i s veřejným pořádkem České republiky, Ústavou i se všemi normami platnými nejen v ČR, ale i v dalších signatářských zemích Newyorské úmluvy, aby někomu byla nařizována povinnost v rozporu s jeho právy a povinnostmi a v rozporu s právním a veřejným pořádkem země, kde má být exekuce provedena. V případě, že cizí rozhodčí nález nerespektuje kogentní normy českého právního řádu, což vede k nepřijatelnému zasahování do pravomoci, kompetence a nezávislosti konkursního soudu, jelikož se mu snaží vnutit kroky, které jsou v rozporu s českým právním řádem, principem spravedlnosti a rovnosti stran v soudním řízení, jsou v projednávané části exekučního titulu dány důvody, aby předložený exekuční titul nebyl na území České republiky s použitím článku V bodu 2. písm. b) Newyorské úmluvy uznán vykonatelným, a to z důvodu, že by byl v rozporu s veřejným pořádkem.¹²⁶

K pojmu veřejný pořádek se vyjádřil také Ústavní soud například v rozhodnutí IV. ÚS 189/10. Česká republika je zavázána jako nástupnický stát Československé federativní republiky uznávat a vykonávat cizí rozhodčí nálezy vydané za podmínek stanovených Newyorskou úmluvou. Článek V upravuje jako jeden z důvodů odepření z důvodu veřejného pořádku, pro který neexistuje žádná jednotná a mezinárodně uznávaná definice, a proto nezbyvá než se uchýlit k výkladu tohoto pojmu, jak jej chápe právní věda a praxe v konkrétní zemi, v níž má být rozhodčí nález uznán a vykonán. Obecně je v českém právním prostředí rozpor s veřejným pořádkem v případě, že by přiznání účinku vykonatelnosti rozhodčího nálezu odporovalo základním principům ústavního a právního řádu, společenského zřízení a veřejného pořádku vůbec, přičemž by se jednalo o porušení takového zájmu, na kterém je třeba zcela jednoznačně a v každém ohledu trvat. Příkladem může být také

¹²⁵ HENDRYCH, Dušan, POKORNÝ, Milan. Veřejný pořádek. In: HENDRYCH, Dušan, BĚLINA, Miroslav, FIALA, Josef, ŠÁMAL, Pavel, ŠTURMA, Pavel, ŠTENGLOVÁ, Ivana, KARFÍKOVÁ, Marie. Právní slovník. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009.

¹²⁶ Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 15. 2. 2007, sp. zn. 20 Co 167/2006-67.

porušení základních práv účastníka řízení, neboť trvání na ochraně základních práv jednotlivce bezpochyby k takovým základním principům právního řádu v České republice náleží.¹²⁷

Výkladem pojmu veřejný pořádek se zabýval i rozsudek *Parsons & Whittemore Overseas Co., Inc., Plaintiff-appellant-appellee, v. Societe Generale De L'industrie Du Papier*, ve kterém došel soud k závěru, že výkon cizích rozhodčích nálezů může být z důvodu veřejného pořádku odepřen, pokud jde o porušení nejzákladnějších aspektů morálky a spravedlnosti.¹²⁸ Avšak ne každé porušení národní legislativy ve státě uznání může sloužit k odepření a uznání výkonu cizího rozhodčího nálezu na základě veřejného pořádku. Smluvní státy jsou zároveň omezeny při vymezení národního veřejného pořádku, a to koncepcí veřejného pořádku v Úmluvě, zejména tím, že definice nesmí porušovat další ustanovení Úmluvy, nelze vymezit veřejný pořádek způsobem znehodnocující význam ratifikace, smluvní státy jsou povinny vykládat veřejný pořádek restriktivním způsobem a nelze použít příznivější výklad pojmu ve vztahu k tuzemským rozhodčím nálezům.¹²⁹

Z výše uvedeného vyplývá, že pojem veřejného pořádku je nejednotný, a proto se na mezinárodní úrovni snažilo o jeho vymezení. První možností je mezinárodní standard vycházející z norem mezinárodního práva doplněný standardem společným pro více smluvních států, tzv. transnárodní veřejný pořádek. Druhým přístupem je národní standard, který je v souladu s mezinárodními normami nebo třetí možnost, kdy je národní standard pro cizí rozhodčí nálezy příznivější než pro

¹²⁷ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 10. 5. 2010, sp. zn. IV. ÚS 189/10 „Přijetí Úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů vyhlášené ve Sbírce zákonů pod č. 74/1959 (dále jen "Newyorská úmluva") se Československo a posléze Česká republika jako nástupnický stát zavázaly uznávat a vykonávat rozhodčí nálezy vydané na území jiného smluvního státu, a to za podmínek stanovených touto Úmluvou. Za předpokladů specifikovaných v článku V. Newyorské úmluvy může smluvní strana, proti níž je rozhodčí nále uplatňován, jeho uznání a výkon odepřít; jedním z možných důvodů je rozpor s veřejným pořádkem uznávající země. Tedy stát, v němž má být rozhodčí nále uznán, je oprávněn jej podrobit přezkumu z hlediska slučitelnosti jeho účinků se základními principy svého právního řádu. Žádná jednotná a mezinárodně uznávaná definice veřejného pořádku neexistuje, a proto nezbyvá než se uchýlit k výkladu tohoto pojmu, jak jej chápe právní věda a praxe v konkrétní zemi, v níž má být rozhodčí nále uznán a vykonán. Obecně však lze říci, že rozpor s veřejným pořádkem je shledáván tehdy, jestliže by přiznání účinku vykonatelnosti rozhodčího nálezu odporovalo základním principům ústavního a právního řádu, společenského zřízení a veřejného pořádku vůbec, přičemž by se jednalo o porušení takového zájmu, na kterém je třeba zcela jednoznačně a v každém ohledu trvat (srov. Bělohávek, A. Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo - Komentář, I. díl., 1. vydání. C. H. Beck, Praha 2008, s. 415). Rozpor s veřejným pořádkem se týká případů, kdy v řízení, z něhož příslušné rozhodnutí cizozemského soudu vzešlo, byla porušena základní práva účastníka řízení; trvání na ochraně základních práv jednotlivce bezpochyby k takovým základním principům právního řádu v České republice náleží (srov. nále sp. zn. I. ÚS 709/05, Sb. n. u., sv. 41, s. 163). K tomu je však nutno připomenout, že pojem veřejného pořádku by měl být vykládán poměrně restriktivně, přičemž pouhé odlišnosti v procesních předpisech zahraničního rozhodčího soudu a uznávajícího státu rozpor s veřejným pořádkem nezakládají; jestliže soud státu původu postupoval v souladu s procesními předpisy, bude rozpor s veřejným pořádkem přicházet v úvahu naprosto výjimečně (srov. Vaške, V. Uznání a výkon cizích rozhodnutí v České republice. C. H. Beck, Praha 2007, s. 44).“

¹²⁸ [https://law.justia.com/cases/federal/appellate-courts/F2/508/969/367069/\(navštíveno 13. 10. 2018\).](https://law.justia.com/cases/federal/appellate-courts/F2/508/969/367069/(navštíveno%2013.%2010.%202018).)

¹²⁹ MIČINSKÝ, L. op. cit., s. 262-4.

tuzemské.¹³⁰ K výkladu pojmu veřejný pořádek byla také vytvořena doktrína best practise rules, která slouží jako návod soudů a zákonodárce při výkladu a aplikaci doktríny národního veřejného pořádku. Asociace mezinárodního práva přijala doporučení týkající se jednotného přístupu k pojmu veřejný pořádek, který má zahrnovat zejména základní principy spravedlnosti a morálky, pravidla, která slouží k ochraně základních politických, sociálních a ekonomických zájmů státu a povinnost smluvních států respektovat závazky z mezinárodních smluv vůči ostatním.¹³¹

4.5 Uznání a výkon na území České republiky

Kořeny právní úpravy rozhodčího řízení sahají do dob Československa, konkrétně do zákona č. 98/1963 Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku a o výkonu rozhodčích nálezů. Tento zákon byl v platnosti až do 1. 1. 1995, kdy byl nahrazen zákonem č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení, který obsahoval v části páté ustanovení o poměru k cizině. Od 1. 1. 2014 byla úprava uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů přesunuta do části sedmé zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.¹³² Primárním pramenem jsou však mezinárodní smlouvy splňující požadavky článku 10 Ústavy.¹³³ Z uvedeného vyplývá, že Newyorská úmluva bude přednostně aplikována před zákony České republiky týkajícími se rozhodčího řízení. Koneckonců aplikační přednost stanoví i § 47 ZRŘ¹³⁴ a §2 ZMPS¹³⁵.

4.5.1 Vykonatelnost cizích rozhodčích nálezů v soudním řízení

V případě, že povinný neplní dobrovolně svou povinnost uloženou mu rozhodčím nálezem, je oprávněnému dána možnost navrhnout výkon cizího rozhodčího nálezu podle § 261 zákona č.99/1963 Sb., občanský soudní řád.¹³⁶ Návrh se podává u místně a věcně příslušného soudu, tedy

¹³⁰ MIČINSKÝ, L. op. cit., s. 257.

¹³¹ MIČINSKÝ, L. op. cit., s. 262-4.

¹³² MIČINSKÝ, L. op. cit., s. 473.

¹³³ článek 10 zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy ČR: „Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.“

¹³⁴ §47 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: „Ustanovení tohoto zákona se použije, jen pokud nestanoví něco jiného mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána a která byla vyhlášena ve Sbírce zákonů.“

¹³⁵ § 2 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém: „Zákon se použije v mezích ustanovení vyhlášených mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána (dále jen „mezinárodní smlouva“), a přímo použitelných ustanovení práva Evropské unie.“

¹³⁶ § 261 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád: „Výkon rozhodnutí lze nařídit jen na návrh oprávněného. V návrhu na výkon rozhodnutí uvede oprávněný rodné číslo povinného, je-li mu známo. V návrhu na výkon rozhodnutí ukládajícího zaplacení peněžité částky uvede oprávněný, jakým způsobem má být výkon rozhodnutí proveden. Navrhuje-li oprávněný výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy, označí v návrhu toho, vůči komu má povinný nárok na mzdu (plátce mzdy). Navrhuje-li oprávněný výkon rozhodnutí přikázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu, označí v návrhu peněžní ústav, číslo účtu nebo jiný jedinečný identifikátor, z něhož má být pohledávka odepsána, a číslo účtu oprávněného vedeného u peněžního ústavu; označí-li oprávněný více účtů povinného u téhož

u okresního soudu místa bydliště fyzické osoby nebo sídla právnické osoby. Pokud návrh splňuje veškeré formální náležitosti, posoudí příslušný soud, zda je cizí rozhodčí nález platný, zda existuje vzájemnost a zda neexistují důvody k odepření. K uznání a výkonu pak dochází neformální cestou za dodržení formálního procesu stanoveného Úmluvou. Za předpokladu, že nic z výše uvedeného nebrání uznání na území České republiky, soud přihlédne k cizímu rozhodčímu nálezu jako by se jednalo o tuzemský a vydá usnesení o nařízení výkonu. Výkon je obvykle nařízen bez slyšení povinného, kterému se pouze oznamuje doručením usnesení. Způsob výkonu stanoví oprávněný, nicméně navržený způsob může být soudem z důvodu nevhodnosti změněn. Procesní obranou povinného pak může být odvolání proti usnesení dle § 254 OSŘ, ve kterém může uvádět nové relevantní skutečnosti a důkazy. V řízení o odvolání se zpravidla nařizuje jednání. Odvolací soud může napadené usnesení zrušit, změnit, potvrdit nebo odvolání odmítnout. Samotný soudní výkon je zakončen úspěšným provedením.¹³⁷ Specifikem soudního výkonu je, že rozhodnutí na rozdíl od exekuce podléhá soudnímu poplatku a v návrhu na soudní výkon rozhodnutí navíc na rozdíl od exekučního návrhu musí obsahovat přesné označení majetku, který si oprávněný přeje postihnout.¹³⁸

4.5.2 Vykonatelnost cizích rozhodčích nálezů v exekučním řízení

Cizí rozhodčí nález stejně jako cizí majetkové rozhodnutí nevyžaduje žádné speciální rozhodnutí, aby byl na území České republiky uznán. Již Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí¹³⁹ vyslovil názor, že k uznání rozhodčího nálezu dochází v rámci řízení o výkonu, přičemž vykonatelným je takový cizí rozhodčí nález, který je uznatelný a uznáný. Proces uznání cizího rozhodčího nálezu nastává jednoduše, k jeho uznání dochází prostým přihlédnutím, jako by se jednalo o nález tuzemský. Exekuční řízení se zahajuje na návrh, který může podat oprávněný v případě, že povinný neplní povinnosti mu uložené pravomocným rozhodčím nálezem. Po doručení exekučního návrhu, požádá exekutor soud o udělení pověření k provedení exekuce. Způsob provedení primárně stanovuje exekutor, ale může se obrátit i na oprávněného, aby navrhl způsob provedení. Po vydání exekučního příkazu, není možné nakládat s vymezeným majetkem. Pokud by tak povinný učinil, bylo by takové jednání považováno za neplatné. Stejně jako při soudním

peněžního ústavu, uvede také pořadí, v jakém z nich má být pohledávka odepsána. Navrhuje-li oprávněný výkon rozhodnutí příkázáním jiné peněžité pohledávky, označí v návrhu osobu, vůči které má povinný pohledávku (dlužník povinného), a uvede důvod pohledávky.“

¹³⁷ MIČINSKÝ, L. op. cit., s. 489-91.

¹³⁸ § 263 (1) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád: „Výkon rozhodnutí lze nařídit jen v takovém rozsahu, jaký oprávněný navrhl a jaký podle rozhodnutí stačí k jeho uspokojení.“

¹³⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 4. 1999, sp. zn. Neu 88/1999.

výkonu je exekuční příkaz doručován povinnému jako poslednímu, aby se předešlo zmaření výkonu. Jedinou obranou v exekučním řízení jsou námitky dle článku V odst. 1 Úmluvy, čímž může povinný dosáhnout zastavení výkonu dle § 55 zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád. Existenci důvodů pro zastavení výkonu zkoumá exekutor i exekuční soud z úřední moci. Exekuce končí okamžikem úspěšného vymožení povinnosti za předpokladu plného uspokojení oprávněného.¹⁴⁰

4.6 Aktuální problematika rozhodovací praxe tuzemských soudů

V současné rozhodovací praxi Nejvyššího soudu ČR v oblasti exekučního řízení se objevila zcela nová tendence tím, že se Nejvyšší soud začal stavět odmítavě k tomu, aby prostřednictvím exekučního řízení byly vykonávány cizí rozhodčí nálezy, u nichž nebylo rozhodnuto o uznání, a to i v případě, že se jedná o rozhodčí nálezy vydané v režimu Newyorské úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů.

V souladu s ustanovením § 40 (1) písm. c) exekučního řádu je exekučním titulem vykonatelný rozhodčí nález, přičemž je možné podat návrh na nařízení exekuce za předpokladu, že povinný dobrovolně nesplní to, co mu exekuční titul ukládá.¹⁴¹

Nejvyšší soud ČR ve svém usnesení 20 Cdo 1165/2016,¹⁴² dospěl k závěru, že cizí rozhodčí nálezy (včetně těch vydaných podle Newyorské úmluvy) nejsou způsobilými exekučními tituly ve smyslu § 37 odst. 2 exekučního řádu, když ohledně nich nebylo vydáno rozhodnutí o uznání. Své tvrzení zdůvodnil tím, že v případě exekučního výkonu na rozdíl od výkonu soudního absentuje odůvodnění rozhodnutí o vykonatelnosti příslušného exekučního titulu ze strany soudu. Nejvyšší soud ČR v komentovaném usnesení shledal, že přímé exekuci cizích rozhodčích nálezů vydaných podle Newyorské úmluvy bez řízení o uznání brání ustanovení § 37 odst. 2 EŘ. V první řadě je nutné zdůraznit, že soud uznává přímou použitelnost Newyorské úmluvy a nálezy spadající do její působnosti jsou uznávány bez dalšího, avšak zároveň stanovuje, že to neznamená, že je bez dalšího i způsobilým exekučním titulem a odkazuje na ust. § 37 odst. 2 EŘ. Své právní závěry opírá o vlastní judikaturu, která vydání předmětného usnesení předchází jen o několik měsíců.¹⁴³ Avšak citovaná judikatura není dle mého názoru na daný případ použitelná, a to z následujících důvodů. Nejprve shrnu usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 1349/2016. V posuzované věci se

¹⁴⁰ MIČINSKÝ, L. op. cit., s. 492-3.

¹⁴¹ Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), § 37 odst. 2.

¹⁴² Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 03. 11. 2016, sp. zn. 20 Cdo 1165/2016.

¹⁴³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 01. 07. 2016, sp. zn. 20 Cdo 1349/2016 a usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 10. 2016, sp. zn. 20 Cdo 4663/2015.

exekučním titulem stal rozsudek Obvodního soudu 18. soudního obvodu v okrese Brevard a pro okres Brevard, Florida, Spojené státy americké, ze dne 15. 07. 2013, sp. zn. 05-2010 CA 049934. Tímto rozsudkem byla povinné uložena povinnost uhradit oprávněnému částku ve výši 3.715.296,90 USD s úrokem ve výši 6 % ročně z ode dne vyhlášení výroku. Oprávněný podal návrh na nařízení exekuce u Okresního soudu v Uherském Hradišti, tento návrhu vyhověl a usnesením ze dne 6. 1. 2015 pověřil soudního exekutora k vymožení dlužné částky. Proti nařízení exekuce se povinná bránila podáním návrhu na zastavení exekuce pro nepřipustnost. Nepřipustnost spatřovala v tom, že uznání a výkon cizího rozhodnutí podléhá úpravě podle ustanovení § 16 odst. 3 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, podle kterého lze výkon cizího rozhodnutí o majetkových věcech nařídit rozhodnutím českého soudu, které je třeba odůvodnit, přičemž pověření exekutora vedením exekuce není soudním rozhodnutím a nemusí být ani odůvodněno. Podle názoru povinné tak nejsou splněny zákonné předpoklady pro vedení exekuce, protože zde není způsobilý exekuční titul. Povinná mimo jiné namítala nepravomoc floridského soudu a rozpor s veřejným pořádkem. V důsledku podání povinné byl Okresním soudem v Uherském Hradišti zastaven výkon rozhodnutí z důvodu, že exekuční titul předložený spolu s exekučním návrhem oprávněným není možné exekučně vykonat, neboť oprávněný navrhl nařízení exekuce a pověření soudního exekutora na základě neúplného exekučního titulu, když nedoložil rozsudek o uznání cizího rozhodnutí, a exekuci proto jako nepřipustnou zcela zastavil. Oprávněný se odvolal ke Krajskému soudu v Brně, který potvrdil usnesení soudu prvního stupně a své rozhodnutí odůvodnil tím, že podle ustanovení § 16 odst. 3 zákona o mezinárodním právu soukromém výkon cizího rozhodnutí v majetkové věci může být nařízen pouze rozhodnutím českého soudu, přičemž takové rozhodnutí je třeba vždy odůvodnit. Závěrem podal oprávněný dovolání k Nejvyššímu soudu České republiky. Dovolání postavil na tvrzení, že pokud je cizí rozhodnutí ve věcech majetkových již jednou uznáno přihlédnutím, pak je nutno přistupovat k takovému cizímu rozhodnutí, jako by bylo vydáno českými orgány, a byl-li tedy exekuční titul již jednou neformálně uznán přihlédnutím při vydání pověření soudního exekutora, má tak od okamžiku přihlédnutí (uznání) v České republice právní účinnost a povahu rozhodnutí českého orgánu veřejné moci, není tudíž důvod neprovést nucený výkon exekučního titulu tak, jako v případě českých soudních rozhodnutí. S tímto argumentem si dovolím souhlasit, jelikož považuji takový postup za správný a žádaný. Dovolání však bylo považováno za neopodstatněné s tím, že se dovolatel mylí, usuzuje-li, že pověřením soudního exekutora došlo k uznání cizího rozhodnutí, které je v této věci exekučním titulem. Nařídit výkon cizího rozhodnutí, které bylo vydáno ve státě, s nímž Česká republika není vázána žádnou mezinárodní smlouvou upravující uznávání a výkon, lze pouze na základě rozhodnutí českého

soudu, které je třeba odůvodnit, a jelikož pověření soudního exekutora daný požadavek nesplňuje, nelze než uzavřít, že jeho prostřednictvím není možné akceptovat uznání vykonatelnosti takového cizího rozhodnutí na našem území. Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že se nejednalo o uznání a výkon cizího rozhodčího nálezu v rámci Newyorské úmluvy, ale o výkon rozsudku floridského obvodního soudu v režimu zákona o mezinárodním právu soukromém. Z tohoto důvodu nelze dle mého názoru tímto rozhodnutím argumentovat.

Co se týče druhého odkazovaného usnesení 20 Cdo 4663/2015, jednalo se o rozhodčí nález vydaný Rozhodčím soudem ve Frankfurtu nad Mohanem ze dne 8. 2. 2012, sp. zn. NN 452/FM ukládající povinné uhradit náklady řízení v celkové částce 8.024.742,85 Kč. Okresní soud v Ústí nad Labem usnesením ze dne 21. 11. 2012 prohlásil nález za vykonatelný na území České republiky a nařídil podle něj exekuci na majetek povinného. Usnesení soudu prvního stupně napadl povinný odvoláním a zároveň s ním podal návrh na zastavení exekuce. Jako důvod zastavení exekuce uvedl existenci pohledávky vůči oprávněné. Vzhledem k tomu, že pohledávka povinného nebyla potvrzena žádným rozhodnutím a soud se ve svém rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti exekučního titulu podrobně zabýval veškerými skutečnostmi nutnými pro uznání vykonatelnosti na území ČR, tedy i tím, zda byl exekuční titul vydán k tomu oprávněným rozhodčím orgánem a zda není v rozporu s veřejným pořádkem, přičemž po přezkoumání všech náležitostí nebyly shledány závady pro prohlášení vykonatelnosti, nebylo možné návrhu povinného na zastavení exekučního řízení vyhovět. Usnesení odvolacího soudu napadl povinný v celém rozsahu dovoláním. To bylo Nejvyšším soudem České republiky považováno za neopodstatněné, neboť povinný své tvrzení o nedostatku pravomoci rozhodčího soudu ničím nepodložil, zatímco oprávněná doložila, že pravomoc rozhodčího soudu byla dána na základě Dohody mezi Českou a Slovenskou federativní republikou a Švýcarskou konfederací o podpoře a vzájemné ochraně investic ze dne 5. 10. 1990. V neposlední řadě dodal soud, že s ohledem na ustanovení § 47 ZRŘ se uznání a výkon rozhodčího nálezu v této věci posuzuje podle Newyorské úmluvy. Z výše uvedeného lze uzavřít, že ačkoliv se rozhodnutí zabývá aplikací Newyorské Úmluvy, neřeší vůbec otázku formálního uznání jako podmínky vykonání cizího rozhodčího nálezu. Zabývá se zejména sporem o platnost rozhodčího nálezu ve vztahu k oprávněnému subjektu jej vydat a právním řádem, kterým se vydání řídí a osobami, na které dopadá.

Dle mého názoru je nutné souhlasit JUDr. Ondřejem Rathouským a Mgr. Tamarou Skorkovskou,¹⁴⁴ že takové rozhodnutí a argumentace odporuje právní úpravě obsažené

¹⁴⁴ <http://www.giese.cz/novinky/exekuce-na-zaklade-zahranicnich-rozhodcich-nalezu/> (navštíveno 28. 6. 2018).

v Newyorské úmluvě, kterou je Česká republika vázána, a která má v souladu s ustanovením čl. 10 Ústavy České republiky¹⁴⁵ přednost před zákonem. Podle ustanovení čl. III Newyorské úmluvy platí, že každý Smluvní stát uzná rozhodčí nález za závazný a povolí jeho výkon podle předpisů o řízení, jež platí na území, kde nález je uplatňován, za podmínek stanovených v následujících člancích. Pro uznání a výkon rozhodčích nálezů, na něž se vztahuje Úmluva, nebudou stanoveny podstatně tíživější podmínky nebo vyšší soudní poplatky, než jsou stanoveny pro uznání a výkon rozhodčích nálezů místních (národních). Jsem tedy toho názoru, že nelze stanovit pro cizí rozhodčí nálezy tíživější podmínky při výkonu, než mají nálezy tuzemské a to ani ve formě neaplikace ustanovení § 37 odst. 2 EŘ. Podle platných českých právních předpisů český právní řád nevyžaduje žádné řízení o uznání či prohlášení vykonatelnosti rozhodčího nálezu, ať už se jedná o soudní či exekuční výkon (viz. §40 (1) c EŘ), tedy ani cizí nález by neměl v duchu článku III. NÚ podléhat uznávacímu řízení. Rovněž se ztotožňuji se i s právním názorem JUDr. Ondřeje Rathouského a Mgr. Tamary Skorkovské, kteří se ve svém článku věnují problematice uznání cizích rozhodčích nálezů v exekučním řízení, přičemž dle jejich názoru je taktéž základní myšlenkou tohoto ustanovení a zároveň celé Newyorské úmluvy, že cizí rozhodčí nálezy nesmí být při výkonu v jednotlivých smluvních státech znevýhodňovány oproti rozhodčím nálezům národním. Největší problém spatřují autoři článku v tom, že se vymáhání práva zbytečně prodlužuje a může trvat i několik let, během nichž přitom dlužník může zcela libovolně nakládat se svým majetkem a činit úkony směřující k tomu, aby následná exekuce rozhodčího nálezu byla zmařena.

Ke stejnému názoru, že cizí rozhodčí nálezy (včetně těch vydaných podle Newyorské úmluvy) nejsou způsobilými exekučními tituly ve smyslu § 37 odst. 2 exekučního řádu, když ohledně nich nebylo vydáno rozhodnutí o uznání, dospěl Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí 20 Cdo 5882/2016.¹⁴⁶ Spor spočíval v tom, zda použít Newyorskou úmluvu nebo Smlouvu o právní pomoci se Slovenskem, přičemž Nejvyšší soud ČR dovedl použití Newyorské úmluvy jako *lex specialis*, ale zároveň upozornil na čl. VII Newyorské úmluvy obsahující princip nejpriznivějšího zacházení, který umožňuje použití mezinárodní smlouvy nebo vnitrostátní úpravu v případě liberálnějšího uznávání rozhodčích nálezů. Ve svých závěrech dovedl Nejvyšší soud,¹⁴⁷ že odůvodnění odvolacího soudu je správné v souvislosti s dovozením že cizí rozhodčí nález, u kterého se provádí jen neformální uznání, lze vykonat toliko soudně, nikoliv v exekučním řízení,

¹⁴⁵ Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, článek 10 “Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.”

¹⁴⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 8. 2016, sp. zn. 20 Cdo 5882/2016.

¹⁴⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 8. 2016, sp. zn. 20 Cdo 5882/2016, str. 2.

neboť v exekučním řízení soud nerozhoduje o nařízení exekuce, nýbrž vydává pouze pověření soudnímu exekutorovi, aby exekuci provedl. Za čtvrté, odvolací soud dodal, že jiná situace nastává u cizích rozhodčích nálezů, které byly uznány ve zvláštním řízení cestou analogie ustanovení § 16 odst. 2, resp. § 14 zákona č. 91/2012 Sb., které za tohoto předpokladu v exekučním řízení vykonat lze.¹⁴⁸ Zejména je však rozhodné, že v exekučním řízení se o nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) nerozhoduje, neboť pověření soudního exekutora vedením exekuce není rozhodnutím, neobsahuje odůvodnění a nelze proti němu podat opravný prostředek. Usnesení 20 Cdo 5882/2016 obdobně jako usnesení 20 Cdo 1165/2016¹⁴⁹ nesprávně odkazuje na nesouvisející judikaturu a používá stejnou argumentaci. V neposlední řadě dospěl Nejvyšší soud k závěru, že v takovém případě nejde o tíživější podmínky ve smyslu článku III Newyorské úmluvy.¹⁵⁰

Dle mého názoru je takový přístup k cizím rozhodčím nálezům přinejmenším problematický a jeho důsledkem může být upuštění od používání rozhodčího řízení v důsledku ztěžování vymáhání pohledávek, čímž je zvýhodněn dlužník, který do té doby než bude zahájena exekuce má zcela volné dispozice s majetkem, což může vést ke krácení věřitele.

V neposlední řadě považuji za důležité upozornit i na judikát v oblasti tuzemských rozhodčích nálezů, a to 31 Cdo 958/2012¹⁵¹, kdy v rozhodčí doložce není jasně stanoven rozhodce, nýbrž pouze odkaz na možnost určení rozhodce prostřednictvím zástupce obchodní společnosti zabývající se realizací rozhodčích řízení, která však není rozhodčím soudem zřízeným zákonem. Nejvyšší soud v tomto případě potvrdil rozhodnutí soudů nižších instancí a citoval Ústavní soud, který uzavřel, že právo na zákonného soudce zaručené čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod lze přiměřeně vztáhnout i na řízení rozhodčí. Ústavní soud zdůrazňuje požadavek na konkretizaci a individualizaci výběru rozhodce proto, že rozhodčí řízení představuje jakýsi odklon od klasického soudního řízení, proti jehož výsledku existují pouze velmi omezené možnosti soudního přezkumu. Není-li tedy rozhodováno rozhodcem, jehož výběr se uskutečnil podle transparentních pravidel, nemůže být akceptovatelný ani výsledek tohoto rozhodování.¹⁵² Z čehož uzavřel, že nevydá-li rozhodčí nálezh rozhodce, jehož výběr se uskutečnil podle transparentních

¹⁴⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 7. 2016, sp. zn. 20 Cdo 1349/2016.

¹⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 01. 07. 2016, sp. zn. 20 Cdo 1349/2016 a usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 10. 2016, sp. zn. 20 Cdo 4663/2015.

¹⁵⁰ Vyhláška č. 74/1959 Sb., o Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, čl. III „Každý Smluvní stát uzná rozhodčí nálezh za závazný a povolí jeho výkon podle předpisů o řízení, jež platí na území, kde nálezh je uplatňován, za podmínek stanovených v následujících člancích. Pro uznání a výkon rozhodčích nálezů, na něž se vztahuje Úmluva, nebudou stanoveny podstatně tíživější podmínky nebo vyšší soudní poplatky, než jsou stanoveny pro uznání a výkon rozhodčích nálezů místních (národních).“

¹⁵¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012.

¹⁵² Nálezh Ústavního soudu ze dne 3. 4. 2012, sp. zn. IV. ÚS 2735/11.

pravidel, nemůže být akceptovatelný ani výsledek tohoto rozhodování a rozhodčí nález není způsobilým exekučním titulem ve smyslu § 40 odst. 1 písm. c) exekučního řádu,¹⁵³ podle něhož by mohla být nařízena exekuce, jelikož rozhodce určený na základě absolutně neplatné rozhodčí doložky neměl k vydání rozhodčího nálezu podle zákona o rozhodčím řízení pravomoc. Byla-li již exekuce v takovém případě přesto nařízena, je třeba exekuci v každém jejím stádiu pro nepřipustnost podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ zastavit.

Názor o nesprávnosti rozhodovací praxe Nejvyššího soudu ČR je možné podpořit také rozsudkem Nejvyššího soudního dvora Portugalska, který se otázkou řízení o uznání cizího rozhodčího nálezu se zabýval a stanovil, že právní úprava, která vyžaduje, aby výkonu cizího rozhodčího nálezu předcházelo řízení o uznání, v rámci kterého by byl cizí rozhodčí nález přezkoumaný a potvrzený, představuje podstatně tíživější podmínky, než musí splňovat tuzemské rozhodčí nálezy, proto takové předpisy porušují článek III Newyorské úmluvy.¹⁵⁴

Profesor Pieter Sanders, jeden z tvůrců Newyorské úmluvy, sdělil aspekty a cíle článku III a V. Podle Sanderse bylo v první řadě hlavním cílem Newyorské úmluvy především zrušení dvojího exequaturu. Ten byl podle Ženevské úmluvy z roku 1927 vždy vyžadován. Je logické požadovat exequaturu pouze v zemi, kde je požadován výkon rozhodčího nálezu, a nikoliv také v zemi, kde byl vydán nález, ale není požadován jeho výkon. Dalším elementem návrhu bylo, co nejvíce omezit důvody pro odmítnutí uznání a výkonu a převést důkazní břemeno o existenci jednoho nebo více těchto důvodů na stranu, proti které byl výkon požadován. Takový postup má svou logiku.¹⁵⁵

4.7 Uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů na území Švýcarska

Švýcarské právo je postaveno na principu, že rozhodčí smlouvy jsou smlouvy procesní uzavírané za účelem řešení sporů. Jelikož se jedná o smlouvy procesní, vykládají se primárně dle procesních předpisů, subsidiárně ale i dle hmotněprávních norem. Rozhodčí smlouvy vyvolávají zejména procesněprávní účinky, ale může se stát, že vyvolají i hmotněprávní. Co se týče účelu rozhodčího řízení, má působit účinky jako řízení soudní, přičemž výsledkem je autoritativní rozhodnutí o

¹⁵³ Exekučním titulem je vykonatelný rozhodčí nález.

¹⁵⁴ http://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=1570 (navštíveno 27.10.2018).

¹⁵⁵ BORN, Garry B., *International Commercial Arbitration (Second Edition)*, Kluwer Law International 2014, s. 3414.

civilních hmotných právech. Dle švýcarského práva je rozhodčí smlouva nástrojem procesní modifikace nároku.¹⁵⁶

4.7.1 Obecné zásady

Švýcarský federální zákon o mezinárodním právu soukromém upravuje ve své dvanácté části uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů na území Švýcarska. Ustanovení této kapitoly se vztahují na rozhodčí řízení, pokud je sídlo rozhodčího tribunálu ve Švýcarsku a pokud alespoň jedna ze stran, v době, kdy byla uzavřena rozhodčí smlouva, neměla ve Švýcarsku bydliště ani obvyklý pobyt. Nicméně existuje možnost vyloučit použití ustanovení této části, pokud strany písemně vyloučily aplikaci těchto ustanovení v rozhodčí smlouvě nebo pozdější dohodě a souhlasí s použitím třetí části švýcarského občanského soudního řádu. Zákon o mezinárodním právu soukromém upravuje také pojem arbitrability jako veškeré spory zahrnující peněžní nároky. Zároveň dodává, je-li jedna ze stran rozhodčí smlouvy státem nebo podnikem ovládaným státem nebo organizací ovládanou státem, nemůže se takový subjekt dovolávat svého zákona, za účelem zpochybnění arbitrability sporu nebo právní způsobilost být subjektem rozhodčího řízení. Z hlediska formy je rozhodčí smlouva platná, pokud je vyhotovena písemně. Mezi písemnou formu se řadí i telegram, telex, telefax nebo jiný komunikační prostředek, který splňuje podmínky dohody formou textu. Co se týče obsahu, rozhodčí smlouva je v zásadě platná, pokud splňuje požadavky právního řádu zvoleného stranami nebo právními předpisy upravujícími předmět sporu, a zejména práva použitelného na hlavní smlouvu nebo ze švýcarského práva. Zároveň však nesmí být zpochybněna platnost rozhodčí smlouvy z důvodu, že hlavní smlouva je neplatná nebo, že rozhodčí smlouva se týká sporu, který dosud nenastal. Rozhodci jsou jmenováni, odvoláni nebo nahrazeni v souladu se souhlasem stran. V případě neexistence takové dohody může být vyzván soudce v sídle rozhodčího soudu, aby použil ustanovení švýcarského občanského soudního řádu týkající se jmenování, odvolání nebo nahrazení rozhodců obdobně. Je-li soudce požádán, aby jmenoval rozhodce, musí této žádosti vyhovět, pokud souhrnná kontrola neprokáže, že mezi stranami neexistuje žádná rozhodčí smlouva. Rozhodce musí být zpochybněn, pokud nemá dostatečnou kvalifikaci, existují důvody zpochybnění dle daných rozhodčích pravidel nebo jsou zde legitimní pochybnosti o jeho nezávislosti. Zpochybnit rozhodce lze pouze po jeho jmenování a pouze za předpokladu, že strana navrhuující zpochybnění rozhodce zvolila nebo se účastnila jeho

¹⁵⁶ BĚLOHLÁVEK, A. J. Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 2408 s. ISBN 978-80-7400-096-6. s.115.

jmenování. Nedohodnou-li se strany o zpochybnění rozhodce, nastupuje soud, který definitivně rozhodne.¹⁵⁷

4.7.2 Rozhodčí řízení

Rozhodčí řízení probíhá od okamžiku, kdy jedna ze stran uplatní nárok u jediného rozhodce nebo rozhodců určených v rozhodčí smlouvě nebo v případě neexistence takového určení, pokud jedna ze stran zahájí řízení o jmenování rozhodčího tribunálu. Rozhodčí soud rozhoduje o své pravomoci bez ohledu na případné soudní spory, které již probíhají před soudem nebo jiným rozhodčím soudem týkajícím se stejného předmětu mezi týmiž osobami, pokud z významných důvodů nevyplývá pozastavení řízení. Strany mohou přímo nebo na základě rozhodčích pravidel upravovat rozhodčí řízení a mohou ho také podřídit procesnímu právu podle svého výběru. Pokud strany neupravily procesní postup, bude rozhodčí soud muset napravit takovou situaci a rozhodovat buď přímo, nebo na základě zákona nebo rozhodčích pravidel. Bez ohledu na zvolený postup, rozhodčí tribunál přiznává stranám rovné zacházení a právo být vyslechnut ve sporném řízení. V pravomoci rozhodčího soudu je také uložení prozatímních nebo předběžných opatření, nevyloučí-li strany tuto možnost. Uložení takového opatření může být podmíněno složením přiměřené jistoty. Pokud dotčená strana dobrovolně nedodrží stanovenou povinnost, může rozhodčí tribunál požádat příslušného soudce o pomoc. Ten uplatní právní řád, který by se jinak na rozhodčí řízení vztahoval. Rozhodčí soud provádí důkazy, přičemž je-li potřebná pomoc soudních nebo správních orgánů státu k provedení důkazů, může rozhodčí tribunál nebo strana sporu se souhlasem rozhodčího soudu požádat o pomoc soudce v sídle rozhodčího soudu.¹⁵⁸

Specialitou švýcarského práva je, že nepřipouští zákaz rozhodčího řízení, a to ani v případě paralelního trestního řízení. Švýcarský federální nejvyšší soud opakovaně judikoval, že zásada podle níž nevyřízené trestní řízení vede k přerušení rozhodčího řízení, neplatí. To znamená, že ani protiarbitrážní příkazy vydané cizími soudy nejsou na území Švýcarska vykonatelné, stejně jako je švýcarské soudy nemohou vydat.¹⁵⁹

4.7.3 Rozhodčí nález

Rozhodčí nález bude vydán na základě práva zvoleného stranami nebo v případě neexistence takové volby podle zákona, s nímž je žaloba nejužší. Strany mohou rozhodčímu soudu povolit, aby rozhodoval podle vlastních zásad spravedlnosti. Rozhodčí soud pak vydá úplný nebo částečný

¹⁵⁷ Switzerland's Federal Code on Private International Law (CPIL) chapter 12, Art. 176-180.

¹⁵⁸ Switzerland's Federal Code on Private International Law (CPIL) chapter 12, Art. 181 - 186.

¹⁵⁹ BĚLOHLÁVEK, A. J. Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 2408 s. ISBN 978-80-7400-096-6. s. 334.

rozhodčí nález, který je vydán v souladu s postupem dohodnutým stranami. Nález musí být písemný, obsahovat důvody, na nichž je založen, být datovaný a podepsaný, přičemž postačuje podpis předsedy. Rozhodčí nález je konečný, pokud ho nelze napadnout z následujících důvodů. Pokud byl jediný rozhodce nebo rozhodčí soud nesprávně určen nebo rozhodčí soud nesprávně prohlásil, že má nebo nemá pravomoc nebo rozhodčí tribunál rozhodl o nárocích nad rámec žaloby nebo pokud se nepodařilo rozhodnout o jednom z nároků, dále pokud nebyla respektována rovnost stran nebo jejich právo být vyslechnut anebo pokud je nález neslučitelný se švýcarskou veřejnou politikou (*ordre public*).¹⁶⁰

4.7.4 Náklady

Náklady rozhodčího řízení se skládají ze dvou složek - nákladů na rozhodčí řízení a nákladů stran rozhodčího řízení. Náklady rozhodčího řízení se obvykle rozumí poplatky rozhodcům, jejich cestovní a jiné výdaje, poplatek za podání a správní poplatky rozhodčí instituce, jakož i poplatky za jakoukoli jinou pomoc požadovanou rozhodčím tribunálem. Druhá kategorie, nazývaná náklady stran, zahrnuje náklady na právní zastoupení a jinou pomoc vzniklou stranám v průběhu rozhodčího řízení. Právo rozhodce na odměnu za své služby vychází z receptum arbitri, smluvní dohody mezi stranami a rozhodcem. Při neexistenci volby práva se tato smlouva řídí právem rozhodčího senátu. Pokud se jedná o ad hoc arbitráž, je odměňování rozhodců předmětem vyjednávání a dohody se stranami. Jako alternativu splácení v případě nespolupracující strany švýcarské právo stanoví, že rozhodce má v případě neexistence výslovné dohody nárok na poplatek, který je obvyklý pro jeho služby, a na náhradu výdajů vynaložených na řádné plnění jeho poslání.¹⁶¹

4.7.5 Odvolání

V praxi se strany většinou dohodnou, že vydaný nález plní funkci konečného rozhodnutí a nelze se proti němu odvolat, avšak pokud připustí odvolání lze podat pouze švýcarskému federálnímu nejvyššímu soudu. Pokud strany vyloučily odvolání proti nálezu jeho výkonu ve Švýcarsku, analogicky se použije Newyorská úmluva. V neposlední řadě každá strana může na své náklady uložit kopii nálezu švýcarského soudu v sídle rozhodčího soudu, ten potvrdí na žádost účastníka řízení, že rozhodnutí je vymahatelné.¹⁶²

¹⁶⁰ Switzerland's Federal Code on Private International Law (CPIL) chapter 12, Art. 187 - 190.

¹⁶¹ Manuel Arroyo (ed), *Arbitration in Switzerland: The Practitioner's Guide* (Second Edition), 2nd edition (© Kluwer Law International; Kluwer Law International 2018), s. 2569-71.

¹⁶² Switzerland's Federal Code on Private International Law (CPIL) chapter 12, Art. 191 - 193.

4.7.6 Uznání a výkon

Uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů se ve většině případů řídí Newyorskou úmluvou.¹⁶³

V rámci uznání a výkonu v souladu s Newyorskou úmluvou dospěl švýcarský federální soud k závěru, že cílem Newyorské úmluvy je vyhnout se dvojímu exequaturu, jak to bylo v praxi požadováno podle Ženevské úmluvy, i když tato Úmluva ji výslovně nevyžadovala. Podle Newyorské úmluvy není nutné získat prohlášení o výkonu rozhodnutí soudem v zemi, na jehož základě se rozhodčí řízení konalo.¹⁶⁴

4.7.7 Judikatura

Rozhodnutí švýcarského federálního nejvyššího soudu z roku 1992 výrazně posílilo roli rozhodčího řízení, když stanovilo, že garance vyplývající z čl. 58 a 6 ústavy se vztahuje i na soukromé rozhodčí soudy a rozhodnutí těchto soudů jsou postavena na roveň soudním, proto musí poskytovat záruku nezávislého nalézání práva.¹⁶⁵ Jak plyne z uvedeného rozhodnutí, Švýcarsko je stát, který výrazně podporuje rozhodčí řízení a je populárním místem pro konání, zejména díky své neutralitě.

Rozhodnutí týkající se veřejného pořádku z roku 1994. Švýcarský federální nejvyšší soud ve svém rozhodnutí použil univerzální koncepci veřejného pořádku, která stanovuje neslučitelnost rozhodčího nálezu s veřejným pořádkem, pokud odporuje základním morálním a právním principům uznávaným ve všech civilizovaných státech.¹⁶⁶ Další rozhodnutí vztahující se k veřejnému pořádku řešilo otázku, zda byl porušen hmotněprávní veřejný pořádek. Povinný se domáhal zrušení rozhodčího nálezu z důvodu porušení kuwaitských insolvenčních předpisů a z důvodu korupce, v jejímž důsledku měla být smlouva neplatná. Švýcarský soud tyto argumenty odmítl a potvrdil, že rozhodčí nález neporušil veřejný pořádek.¹⁶⁷

Švýcarský nejvyšší soud řešil otázku závaznosti rozhodčího nálezu v rámci Newyorské úmluvy. Podle judikatury tohoto nejvyššího soudu je cizí rozhodčí nález závazný stranám, pokud proti němu nejsou nebo již nejsou k dispozici běžné opravné prostředky. Tento názor zastává i moderní doktrína. K tomu, aby byl cizí rozhodčí nález považován za závazný, nemusí být vykonatelný ve

¹⁶³ Switzerland's Federal Code on Private International Law (CPIL) chapter 12, Art. 194.

¹⁶⁴ BORN, Garry B., *International Commercial Arbitration (Second Edition)*, Kluwer Law International 2014, s. 3413.

¹⁶⁵ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo. Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2008, 2408 s. ISBN 978-80-7400-096-6. s. 230.

¹⁶⁶ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo. Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2008, 2408 s. ISBN 978-80-7400-096-6. s. 592.

¹⁶⁷ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo. Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2008, 2408 s. ISBN 978-80-7400-096-6. s. 1178.

státě původu vzhledem k tomu, že Newyorská úmluva byla psána v duchu vyhnutí se dvojímu exequaturu. Skutečnost, že žalobu na zrušení je možné podat nebo byla podána ve státě původu proti rozhodnutí, jehož uznání je požadováno v jiném státě, nemá vliv na jeho závaznost.¹⁶⁸

¹⁶⁸ Switzerland No. 40, *Compagnie X SA v. Federation Y*, Tribunal Fédéral [Federal Supreme Court], First Civil Chamber, 4A_403/2008/ech, 9 December 2008', in Albert Jan van den Berg (ed), *Yearbook Commercial Arbitration 2009 - Volume XXXIV*, *Yearbook Commercial Arbitration*, Volume 34 (© Kluwer Law International; Kluwer Law International 2009) s. 813.

Závěr

Závěrem jsem se rozhodla věnovat porovnání aspektů české a švýcarské úpravy rozhodčího řízení, novely rozhodčích pravidel Mezinárodní obchodní komory, která vešla v platnost 1. března 2017 s cílem učinit rozhodčí řízení rychlejší, transparentnější a efektivnější a výhodám rozhodčího řízení, které jsou důvodem pro přistoupení stran k rozhodčímu řízení.

Prvním společným znakem švýcarské a české právní úpravy je systematika uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, která je v obou řádech upravena v zákoně o mezinárodním právu soukromém. Dalším společným rysem je forma písemné rozhodčí smlouvy, bez které by rozhodčí řízení nebylo možné zahájit. S pojmem rozhodčí smlouvy se pojí arbitrabilita, která je základem rozhodčího řízení. V českém i švýcarském právním řádu je arbitrabilita procesní podmínkou pravomoci rozhodců. Ve švýcarském prostředí je vnímána okruh práv zahrnující veškeré peněžní nároky, jimiž mohou strany volně disponovat, a u kterých není dána výlučná pravomoc obecného soudu. Naopak v České republice je arbitrabilita vymezena 3 definičními zákonnými znaky, kdy se musí jednat o majetkový spor, který lze projednat před obecnými soudy a lze ohledně něj uzavřít smír. Vrátime-li se ke společným znakům, patří mezi ně také pravomoc rozhodce uložit stranám předběžné opatření nebo obsahové náležitosti rozhodčího nálezu, např. vyhotovení v písemné formě, podpis a datum vydání. Specialitou švýcarského práva je institut nepřipouštění zákazu rozhodčího řízení, který nebere v potaz ani průběh paralelního trestního řízení ani zákaz vydaný jiným státem. Proti rozhodčímu nálezu lze podat odvolání za předpokladu, že si strany takovou možnost sjednají, což nás vede k další specialitě švýcarského práva, a to výlučné příslušnosti švýcarského federálního nejvyššího soudu k projednání odvolání. Posledním shodným znakem, který zmíním je uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů, který probíhá ve většině případů v rámci Newyorské úmluvy.

Přesuneme-li se k rozhodčím pravidlům Mezinárodní obchodní komory, historicky původní pravidla z roku 1998 byly nahrazena novými v roce 2012 a ta následně revidována novelou z roku 2017. Tato novela přináší tři základní změny. První novinkou je zcela nové zrychlené rozhodčí řízení, druhou publikace odůvodnění rozhodnutí Mezinárodního rozhodčího soudu ICC na žádost některé ze stran, a za třetí zkrácení lhůty, ve které musí být soudu předložen Mandát rozhodců (Terms of Reference) podepsaný stranami a rozhodci. Osobně považuji za nejzásadnější změnu představení zrychleného řízení upraveného v článku 30 pravidel, zaměřeného na efektivní rozhodčí řízení s upraveným sazebníkem poplatků. Řízení je automaticky využíváno v případech, kdy hodnota předmětu sporu nepřesáhne 2 miliony USD, za předpokladu, že strany tento postup nevyloučily. Dále je možné zrychlené řízení použít i u sporů přesahujících hodnotu

2 miliony USD, pokud se strany tak dohodnou. Ustanovení o zrychleném řízení nelze použít na rozhodčí smlouvy uzavřené před 1. březnem 2017, pokud to strany vyloučí nebo rozhodci považují za nevhodné.¹⁶⁹ Mandát rozhodčího senátu představuje dokument sepsaný na základě podání a listin stan. Mandát musí být podepsán stranami i rozhodčím senátem ve lhůtě do 30 dnů ode dne předání spisu. Tato lhůta může být soudem prodloužena na základě odůvodněné žádosti rozhodčího senátu nebo z vlastní iniciativy. Poté co dojde k podpisu mandátu rozhodčího senátu nebo k jeho schválení soudem, nesmí žádná ze stran vznášet nové nároky, které přesahují rámec vymezený v mandátu rozhodčího senátu, ledaže k tomu získá svolení rozhodčího senátu.¹⁷⁰ Co se týče postavení rozhodců ve zrychleném rozhodčím řízení, mají výrazně silnější postavení, než ve standardním rozhodčím řízení dle pravidel ICC. Příkladem může být pravomoc rozhodnout spor pouze na základě písemných podání stran a listinných důkazů, aniž by se konalo ústní jednání, včetně výslechu svědků a znalců nebo odmítnout žádost jedné strany o poskytnutí dokumentů druhou stranou, omezit počet podání stran a jejich rozsah, a omezit rozsah rozhodčího nálezu, pokud jde o popis skutkového stavu a procesních otázek, a rovněž může uvést pouze stručné důvody svého rozhodnutí, tedy činit veškeré kroky k tomu, aby bylo řízení opravdu rychlé.¹⁷¹

Rozhodčí řízení je v současné době vyhledávaným instrumentem řešení sporů, důvodem proč je tomu tak, jsou jeho převažující pozitiva. Mezi zásadní výhody patří rychlost, nezávislost a nestrannost rozhodců. Rychlost řízení je dle mého názoru velmi důležitá, zejména v současné době, kdy se právnické i fyzické osoby často ocitají v platební neschopnosti v důsledku neuhrazených závazků jejich dlužníků, což může vést až k podání insolvenčního návrhu. Rychlost spočívá zejména v jednoinstančnosti, kterou strany volí ve většině rozhodčích řízení. V soudním řízení může spor za splnění podmínek projít až čtyřmi instancemi - řízením v prvním stupni, odvolacím řízením, dovolacím řízením a v neposlední řadě i řízením u Ústavního soudu. Dalšími aspekty, které přispívají k rychlosti rozhodčího řízení, jsou snazší předvolávání, doručování a také jednodušší úprava dokazování, přičemž se důkazy provádějí způsobem stanoveným rozhodčím senátem. V neposlední řadě na rozdíl od soudního řízení existuje, například v rozhodčím řádu Rozhodčího soudu při Hospodářské a Agrární komoře ČR, možnost urychlení řízení za předpokladu úhrady vyššího soudního poplatku. V důsledku úhrady poplatku zvýšeného o 75 % musí být rozhodčí nález vydán ve lhůtě dvou měsíců nebo při zvýšení poplatku o 50 % do

¹⁶⁹ Článek 30 pravidel pro rozhodčí řízení ICC, účinná od 1. března 2017.

¹⁷⁰ Článek 23 pravidel pro rozhodčí řízení ICC, účinná od 1. března 2017.

¹⁷¹ https://www.ksb.cz/cs/novinky-publikace/clanky/3783_rozhodci-pravidla-mezinarodni-obchodni-komory-icc-vyznamna-novela-s-cilem-ucinit-icc-rozhodci-rizeni-rychlejsi-transparentnejsi-a-efektivnejsi (navštíveno dne 22. 11. 2018).

čtyř měsíců.¹⁷² Další výhodou je možnost si zvolit rozhodce, který je pro spor vhodný. U obecných soudů není tato volba možná, spory jsou přidělovány nahodile, např. dle rozvrhu práce, nelze tedy zajistit nezávislost a nestrannost soudců. Naopak v rozhodčím řízení je nezávislost a nestrannost rozhodců zajištěna zejména dohodou stran, kdy každá ze stran volí jednoho rozhodce a ti pak společně volí předsedu. Další odlišností a výhodou rozhodčího řízení je skutečnost, že rozhodci nejsou vázáni judikaturou Nejvyššího soudu ČR, řízení je neveřejné a rozhodci jsou povinni zachovávat mlčenlivost o předmětu sporu. Posledním kladem a dle mého názoru důvodem, který jsem se rozhodla zmínit, proč si strany sporu vybírají rozhodčí řízení je existence Newyorské úmluvy, která zaručuje relativně snadné uznání a výkon ve všech členských státech.

¹⁷² § 49 řádu Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

BENTOLILA, Dolores, Arbitrators as Lawmakers, International Arbitration Law Library, Volume 43, Kluwer Law International 2017,

BĚLOHLÁVEK, J. Alexander, KOVÁŘOVÁ, Daniela, HAVLÍČEK, Karel. Rozhodčí řízení v teorii a aplikační praxi. Stati a judikatura, Praha: HBT, 2015. 313 s. ISBN: 978-80-87109-60-1,

BĚLOHLÁVEK, A. J. Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů: komentář, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2004, 701 s. ISBN 80-7179-629-8,

BĚLOHLÁVEK, A. J. Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 2408 s. ISBN 978-80-7400-096-6,

BORN, Garry B., International Commercial Arbitration (Second Edition), Kluwer Law International 2014,

BRAZIL - DAVID, Renata, 'Harmonization and Delocalization of International Commercial Arbitration', Journal of International Arbitration, Kluwer Law International 2011, Volume 28 Issue 5,

CORTHAUT, Tim. EU Ordre Public. Alphen aan den Rijn: Wolters Kluwer, 2012,

JANKŮ, Martin, Rozhodčí řízení: Alternativní způsoby rozhodování sporů, 1. vydání, Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2015. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7408-111-8,

MIČINSKÝ, Ludovít, OLÍK, Miloš, Dohovor o uznání a výkone cudzích rozhodcovských rozhodnutí. Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů. Komentár/Komentář. Wolters Kluwer, 2016. 532 s. ISBN 978-80-8168-526-2,

OLÍK, Miloš, MAISNER, Martin, POKORNÝ, Radek, MÁLEK, Petr, JANOUŠEK, Martin. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015. 456 s. ISBN 978-80-7478-714-0,

PAUKNEROVÁ, Monika, ROZEHNALOVÁ, Naděžda, ZAVADILOVÁ, Marta a kol. Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2013. 700 s. ISBN 978-80-7478-368-5.,

POUDRET, J. F., BESSON, S. Comparative Law of International Arbitration. 2. vydání. Londýn: Sweet & Maxwell, 2007,

RABAN, Přemysl. Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. 765 s. ISBN 80-7179-873-8.,

ROZEHNALOVÁ, Naděžda. et al. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I). Praha: Wolters Kluwer, a.s. 2013, 448 s., ISBN 978-80-7478-003-5,

ROZEHNALOVÁ, Naděžda, Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním styku. Praha: ASPI Publishing, 2002,

ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s. 2013, 406 s., ISBN 978-80-7478-004-2.

RŮŽIČKA, Květoslav. Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. 254 s., ISBN 80-868-9843-1,

RŮŽIČKA, Květoslav. Mezinárodní obchodní arbitráž. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 1997.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

https://www.americanbar.org/content/dam/aba/events/international_law/2012/09/the_4th_annual_conferenceontheresolutionofcis-relatedbusinessdis/programmaterials/2012moscow_recentdecisions_Baron.authcheckdam.PDF

<https://cdn.iccwbo.org/content/uploads/sites/3/2017/03/ICC-2017-Arbitration-and-2014-Mediation-Rules-czech-version.pdf>

<http://www.giese.cz/novinky/exekuce-na-zaklade-zahranicnich-rozhodcich-nalezu/>

<https://www.jusline.at/gesetz/zpo/paragraf/582>

<http://www.newyorkconvention.org/list+of+contracting+states>

<http://newyorkconvention1958.org>

<https://www.soud.cz/rady/rad-rozhodciho-soudu-01-07-2012-uz-01-10-2015>

https://sccinstitute.com/media/37105/french_law_on_arbitration.pdf

https://www.umbricht.ch/fileadmin/downloads/Swiss_Federal_Code_on_Private_International_Law_CPIL_2017.pdf

https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf

3. Seznam použitých právních předpisů

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky,

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád),

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém,

Zákon č. 216/ Sb., o rozhodčím řízení,

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád,

Vyhláška č. 74/1959 Sb., o Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů,

Vyhláška č. 176/1964 Sb., o Evropské úmluvě o obchodní arbitráži,

Vzorový zákon UNCITRAL pro mezinárodní obchodní arbitráž (1985), ve znění z roku 2006.

4. Seznam použité judikatury

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 3. 4. 2012, sp. zn. IV. ÚS 2735/11,

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 10. 5. 2010, sp. zn. IV. ÚS 189/10,

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07,

Nález Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10,

Nález Ústavního soudu ze dne 4. 1. 2018, sp. zn. I. ÚS 1707/17,

Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 31. 10. 2016, sp. zn. IV. ÚS 2524/16,

Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 10. 5. 2010, sp. zn. IV. ÚS 189/10,

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012,

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 7. 2016, sp. zn. 20 Cdo 1349/2016,

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 8. 2016, sp. zn. 20 Cdo 5882/2016,

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 03. 11. 2016, sp. zn. 20 Cdo 1165/2016,

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 15. 2. 2007, sp. zn. 20 Co 167/2006-67,

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 12. 2016, sp. zn. 20 Cdo 676/2016,
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 9. 2013, sp. zn. 23 Cdo 1034/2012,
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 10. 2016, sp. zn. 20 Cdo 4663/2015,
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 8. 2016, sp. zn. 20 Cdo 1095/2016,
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 9. 2010, sp. zn. 20 Cdo 476/2009,
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 1. 2013, sp. zn. 23 Cdo 3527/2010,
Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 9. 2015, sp. zn. 1 Cmo 56/2015-196,
Rozsudek nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 11. 2013, sp. zn. 23 Cdo 3365/2011,
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 6. 2016, sp. zn. 23 Cdo 19/2015,
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 4. 1999, sp. zn. Ncu 88/1999,
Rozhodnutí kasačního soudu ve Francii ze dne 23. 3. 1994, Société Hilmarton Ltd v. Société
Omnium de traitement et de valorisation (OTV) / 92-15.137,
Rozhodnutí odvolacího soudu Spojených států amerických, druhý okruh ze dne 24. 11. 1992
(Iran Aircraft Industries and Iran Helicopter Support and Renewal Company v. Avco
Corporation) (US no. 143),
Rozhodnutí Vrchního soudu v HongKongu ze dne 13. 7. 1994 (ChinaNanhai Oil Joint Service
Corporation Shenzhen Branch v. Gee Tai Holdings Co. Ltd.) (Hong Kong no. 8),
Rozhodnutí Italského odvolacího soudu ze dne 13. 4. 1978 (Rederi Aktiebolaget Sally v. srl
Termarea)(Italy no. 32),
Rozhodnutí Švýcarského dovolacího soudu ze dne 6. 9. 1968, (Corporation XAG, buyer v.
Firm Y, seller) (Switzerland no. 4),
Rozhodnutí Nejvyššího soudu Britské Kolumbie ze dne 30. 5 a 2. 6. 2009 ve věci sporu mezi
Michelle Seidel a Telus Communications Inc.

5. Seznam ostatních zdrojů

Příručka ICCA k NYC,

KAPITÁN, Zdeněk. Teorie veřejného pořádku. Časopis pro právní vědu a praxi. 2004, č. 3.

Uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů

Abstrakt

Tato práce se zabývá problematikou uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů v oblasti mezinárodního práva soukromého. Cílem práce je objasnit rozdíl mezi uznáním a výkonem a zaměřit se na problematiku vykonatelnosti v soudním a exekučním řízení. Práce je rozčleněna do čtyř kapitol, v nichž popisují jednotlivé prvky rozhodčího řízení a uznání a výkonu rozhodčích nálezů. V první kapitole se zabývám rozhodčím řízením, které je předpokladem pro vydání rozhodčího nálezu. Druhá kapitola vymezuje samotný rozhodčí nález, jeho náležitosti, druhy a také postup pro jeho zrušení. Ve třetí kapitole jsem se věnovala nejdůležitějším pramenům v oblasti cizích rozhodčích nálezů. Poslední kapitola je nejvíce obsáhlá. Obsahuje proces uznání a výkonu včetně odepření dle Newyorské úmluvy, aktuální problematiku rozhodovací praxe Nejvyššího soudu ČR a také uznání a výkon na území Švýcarska. V závěru je porovnávána švýcarská a česká právní úprava rozhodčího řízení, stručně shrnuta novela rozhodčích pravidel Mezinárodní obchodní komory, která vešla v platnost 1. března 2017 a vyzdviženy důvody rostoucího trendu rozhodčích řízení.

Klíčová slova

rozhodčí nález, mezinárodní prvek, rozhodčí řízení, vykonatelnost a uznání

Recognition and execution of foreign arbitral awards

Abstract

This thesis deals with the issue of recognition and performance of foreign arbitral awards in the field of private international law. The aim of the thesis is to clarify the distinction between recognition and performance and to focus on the issue of enforceability in judicial and enforcement proceedings. The thesis is divided into four chapters describing individual elements of arbitration and recognition and enforcement of arbitral awards. In the first chapter I deal with the arbitration, which is a prerequisite for the arbitral award. The second chapter defines the arbitral award itself, its particulars, types, and the procedure for its abolition. In the third chapter I dealt with the most important sources in the field of foreign arbitral awards and the last chapter is the most comprehensive. It contains a process of recognition and execution, including denial under the New York Convention, the current issue of the decision-making practice of the Supreme court of the Czech Republic, as well as recognition and enforcement in the territory of Switzerland. At the end of the thesis the Swiss and Czech legal regulations of the arbitration proceedings are compared, the amendment of the rules of arbitration of the International Chamber of Commerce, which came into force on 1 March 2017 is briefly summarized and the reasons for the growing trend of arbitration are highlighted.

Key words

arbitral award, international element, arbitration, recognition and enforcement